

A R E T U S A

Europejska sieć promocji polityki i równości wobec prawa

Realizacja zasad równości płci w celu zwalczania
handlu ludźmi i zapobiegania
wykorzystywania seksualnego kobiet i dzieci

A R E T U S A

Europejska
sieć promocji polityki
i równości wobec prawa

Spis treści.

4	> 1. Podziękowania
5	> 2. Podsumowanie wykonawcze
7	> 3. Wprowadzenie
7	> 3.1. Projekt ENATW
8	> 3.2. Metodologia
10	> 4. Profile państwa
10	> 4.1. Francja
10	> 4.1.1. Wstęp
11	> 4.1.2. Struktura narodowa
13	> 4.1.3. Wnioski i rozporządzenia
15	> 4.2. Grecja
15	> 4.2.1. Wstęp
17	> 4.2.2. Struktura narodowa
19	> 4.2.3. Wnioski i rozporządzenia
24	> 4.3. Węgry
24	> 4.3.1. Wstęp
25	> 4.3.2. Struktura narodowa
27	> 4.3.3. Wnioski i rozporządzenia
35	> 4.4. Włochy
35	> 4.4.1. Wstęp
37	> 4.4.2. Struktura narodowa
39	> 4.4.3. Wnioski i rozporządzenia
44	> 4.5. Litwa
44	> 4.5.1. Wstęp
46	> 4.5.2. Struktura narodowa
49	> 4.5.3. Wnioski i rozporządzenia
50	> 4.6. Polska
50	> 4.6.1. Wstęp
51	> 4.6.2. Struktura narodowa
53	> 4.6.3. Wnioski i rozporządzenia
54	> 4.7. Szwecja
54	> 4.7.1. Wstęp
56	> 4.7.2. Struktura narodowa
59	> 4.7.3. Wnioski i rozporządzenia
62	> 5. Ustalenia i zalecenia

1. Podziękowania.

Poniższa publikacja została zrealizowana w zakresie projektu “ENATW – The European Network Against Trafficking in Women for sexual exploitation 2006” i innych stowarzyszeń, partnerów projektu:

- > IRENE Association, Italy – irene@irene.mi.it
- > MONA Foundation for the Women of Hungary, Hungary – mona.fwh@t-online.hu
- > A. F. P Patronato San Vincenzo, Italy – cfpbergamo@afppatronatosv.org
- > Amicale du Nid, France – amicaledunid.93@wanadoo.fr
- > Research Centre of women’s Affairs, Greece – ginaika@otenet.gr
- > Balticfem, Sweden – nfo@balticfem.com
- > Women’s Issues Information Centre, Lithuania – mic@lygus.lt
- > Dom Zakonny, Poland – urszulanki@op.pl

Dziękuję przedstawicielom władz państwowych, organizacjom pozarządowym oraz osobom prywatnym za udzielenie wywiadów, podzielenie się własnymi doświadczeniami i wkład włożony w opracowaniu tego raportu.

Zapraszamy na stronę: www.aretusa.net

Dokument ten został opracowany przy pomocy Komisji europejskiej, Dyrekcji Generalnej ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych, Równych Szans. Opinie tu wyrażone są poglądami autorów i nie odzwierciedlają oficjalnej opinii Komisji europejskiej.

2. Podsumowanie wykonawcze.

Europejski wymiar ENATW (Europejskiej Sieci Przeciw Handlowi Kobietami w celu wykorzystania seksualnego) jest wyrażony nie tylko przez fakt, że łączy wiele organizacji działających w państwach członkowskich Unii Europejskiej, ale również poprzez fakt, że za pośrednictwem sieci wszyscy członkowie dzielą się kompetencjami, wymieniają doświadczenia i oferują swój/swoją wkład/pomoc w upowszechnianie i tworzenie polityki jak również prawnych i politycznych standardów mających na celu/celem których jest zapobieganie i zwalczanie handlu ludźmi i wykorzystywania seksualnego kobiet i dzieci.

Wszyscy członkowie ENATW mają wspólne zobowiązanie, aby zagwarantować efektywną promocję i realizację zasad równych szans między mężczyznami i kobietami oraz politykę i czynności zmierzające do zapobiegania i zwalczania przemocy przeciwko kobietom, co wciąż jest rzeczywistością w Unii Europejskiej. Wszyscy członkowie sieci wierzą, że handel ludźmi i wykorzystywanie seksualne pogwałcają ludzką godność jak również zasadę równości płci.

Potrzeba zaopatrzenia organizacji w narzędzie informowania i zwiększania świadomości zasad i wytycznych Unii Europejskiej dotyczących planowania i wdrażania polityki dla ochrony i walki z handlem ludźmi doprowadziły do powstania broszury "Unia Europejska – plan zwalczania handlu ludźmi – wytyczne." Jednak poczuliśmy potrzebę przeprowadzenia badań, które nie tylko opisałyby, ale również sprawiłyby to, że uczestnicy na narodowym i europejskim poziomie zastanowiliby się nad kilkoma problematycznymi kwestiami.

Dlatego zdecydowaliśmy, zaczynając od kilku pytań strategicznych, otworzyć debatę wśród uczestników zaangażowanych w promocję i ochronę praw kobiet, w szczególności w dziedzinie handlu ludźmi w celu wykorzystywania seksualnego.

Prezentując wyniki badań i przeglądu na krajowe prawne ramy, raport oferuje:

- > sugestie dotyczące sposobu odzwierciedlenia w sprawie stosunków pomiędzy prostytutką, wykorzystywaniem seksualnym i handlem w sektorze usług seksualnych, jak również wpływ jaki mają na ochronę praw człowieka i walkę z przemocą przeciwko kobietom;
- > wskazania do skoncentrowania się na kwestii popytu i przemysłu seksualnego;
- > informacje na temat stanu wdrażania polityki Unii Europejskiej przeciwko handlowi ludźmi, koncentrując się na włączeniu zasady równości kobiet i mężczyzn do krajowych i lokalnych polityk.

Sprawozdanie pragnie wspierać debaty wśród organizacji pozarządowych, władz publicznych oraz, aby egzekwować prawo, w celu zwrócenia uwagi uczestników na respektowanie praw człowieka, promowanie równości płci i akceptacji społecznej.

Te zasady są podstawą zobowiązań ENATW przeciwko wykorzystywaniu seksualnemu i handlowi kobietami.

3. Wprowadzenie.

3.1. Projekt ENATW.

Europejska Sieć Przeciwko Handlowi Kobietami w celu wykorzystywania seksualnego pracuje nad stworzeniem sieci organizacji kobiecych, które pracują w dziedzinie handlu ludźmi i równości płci od 2003 roku.

Program prac projektu “ENATW – Europejska Sieć Przeciw Handlowi Kobietami w celu wykorzystania seksualnego, 2006” został wsparty przez Dyрекję Generalną ds. Zatrudnienia i Spraw Społecznych przy Komisji Europejskiej w ramach zaproszenia do składania wniosków VP/2005/024 “Inicjatywy promujące równość płci kobiet i mężczyzn w tym działanie dotyczące handlu kobietami”.

Realizacja projektu działań została przeprowadzona przez Stowarzyszenie IRENE we współpracy z dwoma innymi koordynatorami regionalnymi: MONA Foundation for the Woman of Hungary (Węgry) i A.F.P. i Patronato San Vincenzo (Włochy).

Organizacja wiodąca i dwie organizacje koordynujące współpracowały z innymi organizacjami narodowymi ENATW:

- > Amicale du Nid (Francja);
- > Research Centre of Women’s Affairs (Grecja);
- > BalticFem (Szwecja);
- > Women’s Issues Information Centre (Litwa);
- > Dom Zakonny (Polska).

Głównym celem sieci jest propagowanie podejścia płci do handlu ludźmi, głównie, jeżeli chodzi o prewencję, odpowiedzialność socjalną i indywidualną, które są zazwyczaj związane z wykorzystywaniem seksualnym oraz przemocą przeciwko kobietom. Jak stwierdzono w raporcie Parlamentu Europejskiego (A6-0400/2005) “promowanie równości płci we wszystkich krajach Unii Europejskiej i wdrażanie narodowego prawodawstwa na równych warunkach są niezbędne do zwalczania przyczyn handlu ludźmi, takich jak ubóstwo, odrzucenie społeczne, bezrobocie, brak edukacji, korupcja, dyskryminacja i przemoc

przeciwko kobietom.”

W celu wspierania “praw człowieka i podejście do równości płci” w ramach handlu ludźmi, ENATW promuje integrację standardów europejskich w ramach planowania działań narodowych i lokalnych przeciwko handlowi ludźmi. W ramowym programie projektu ENATW opublikowało “Unijny projekt walki z handlem ludźmi. Główny zarys”.

Od 2003 roku ENATW prowadzi stronę internetową www.aretusa.net, w celu rozpowszechnienia działania sieci, ułatwienia wymiany informacji i najlepszych doświadczeń między organizacjami kobiecymi pracującymi nad ochroną, przeciwdziałaniem handlowi ludźmi i ochroną praw kobiet.

3.2. Metodologia.

W celu poszerzenia programu ENATW, który porusza kwestie dotyczące podobieństw i różnic w sytuacji i praktykach krajów reprezentowanych przez organizacje społeczne tworzących sieć. Które osoby i które grupy powinny stanowić celowość naszego programu oraz jak powinniśmy sformułować nasz program, jeśli chcemy dotrzeć do społeczeństwa i odpowiednich władz państwowych z naszymi materiałami edukacyjnymi oraz wydarzeniami podnoszącymi świadomość?

W ramach naszych skromnych możliwości nasz cel odkrywa podejście prawodawców, polityków i szefów organizacji rządowych oraz policji w krajach reprezentowanych przez organizacje społeczne w ramach ENATW. Chcieliśmy dowiedzieć się, co wiedzą o handlu ludźmi i jego związku z prostytutką. Ponadto, chcieliśmy dowiedzieć się, jakie informacje posiadają na temat prostitucji i handlu ludźmi w ich krajach i w Europie, jak również jak dobrze znają prawo lokalne i systemy instytucjonalne dotyczące prostitucji i handlu ludźmi i co sądzą o tych systemach. Zrozumienie, że ci ludzie jasno i prawie jednogłośnie potępiają handel ludźmi, sprawiło, że skupiliśmy się na tym, czy oni akceptują prostitucję, czy uważają ją za problem społeczny, który należy zwalczać. Jeżeli naszym celem jest opracowywanie materiałów i organizowanie wydarzeń, które są użyteczne i efektywne we wszystkich

krajach, to nasz punkt widzenia musi być sformułowany w taki sposób, żeby był wszędzie jasno zrozumiany.

Aby wyniki badań były porównywalne wśród krajów, powstał plan wspólnej debaty, z następującymi ważnymi tematami:

- > pojęcie i przyczyny prostytucji, prostytucji dziecięcej;
- > opinia dotycząca lokalnych regulacji prawnych;
- > opinia dotycząca norm międzynarodowych;
- > uczestnicy prostytucji, dane dotyczące prostytucji w skali lokalnej i europejskiej, rola i odpowiedzialność kraju;
- > pojęcie handlu ludźmi, dane lokalne i międzynarodowe;
- > zmiana w prawie jest konieczna? Kto jest odpowiedzialny za przeciwdziałanie prostytucji i handlu ludźmi? Jak powinny być traktowane ofiary handlu ludźmi?
- > jakie usługi są konieczne, jakiego rodzaju usługi lokalne i międzynarodowe zna osoba przesłuchiwana.

Biorąc pod uwagę niedostatek zasobów/danych i napięte terminy, oraz rozpatrując ich wiedzę, informację i podejście, które fundamentalnie kształtują politykę kraju w kwestii prostytucji i handlu ludźmi, naszą ideą było przesłuchanie polityków i podejmujących decyzje centralne, oficerów i organów policji zaangażowanych w przeciwdziałanie prostytucji i handlowi ludźmi jak również przewodniczących profesjonalnych organizacji społecznych pomagających ofiarom. Niestety niektórzy z wyselekcjonowanych osób przesłuchiwanym nie były dostępne. Bazując na wywiadach, organizacje członkowskie napisały krótkie sprawozdania w 5 krajach europejskich (Grecja, Węgry, Włochy, Litwa, Polska). Pozostałe organizacje uczestniczące w projekcie (Francja i Szwecja) przygotowały swoje krajowe sprawozdania kierując się głównie innymi źródłami.

4. Profile państw.

4.1. Francja.

4.1.1. Wstęp.

Prezentacja organizacji partnerskiej.

Założone w marcu 1946 r. Amicale du Nid, zajmuje się zapewnianiem schronienia i wsparcia dla prostytutkiujących się kobiet. Ta organizacja funkcjonuje przy pomocy swoich świadczeń, oferując alternatywy społeczne i zawodowe. Od czasu jej powstania, w ramach konwencji z władzami publicznymi, stowarzyszenie przeprowadziło szereg akcji społecznych zarówno w samym Paryżu jak i na obszarach podmiejskich.

Amicale du Nid ma swoje siedziby w Paryżu, w departamentach Hauts-de-Seine, Seine-Saint-Denis, a także w Grenoble, Lyon, Marsylii, Montpellier i Tuluzie. Jej świadczenia są zróżnicowane i obejmują mobilne grupy sąsiedzkie, specjalną pomoc socjalną, schronienie w nagłych przypadkach oraz inicjatywy integracji społecznej, schroniska pobytu dziennego, centra szkoleniowe i produkcyjne.

Niektóre świadczenia wykonywane są w następstwie interwencji zdrowotnych i społecznych, mających na celu zapobieganie niebezpieczeństwom prostytucji młodocianych, czy też aby podnosić świadomość zagrożenia. Wykonywanie niektórych świadczeń powierzone zostało wykwalifikowanemu personelowi: około 200 pracowników (specjalni szkoleniowcy, pracownicy społeczni, doradcy w sprawach finansowych i rodzinnych, psychiatrzy, psycholodzy, itd.), którzy działają wspólnie w multidyscyplinarnych grupach.

W 2005 roku Amicale du Nid udzieliło schronienia około 4700 osobom. Stowarzyszenie ma na celu promowanie integracji osób związanych z prostytucją, kierowanie ich w stronę zgodności z prawem, i jest zdania że ludzkie ciało nie może być przedmiotem handlu, ponieważ jest to niezgodnie z ludzką godnością. Stowarzyszenie jest przeciwne uznaniu prostytucji jako zawodu.

4.1.2. Struktura narodowa.

Działalność Amicale du Nid, a w szczególności jego świadczenia, opiera się na kilku narodowych i międzynarodowych tekstach. Zgodnie z francuską ustawą nr 60–1246 z 25 listopada 1960 roku Rozdział VIII:

- > artykuł 3: “Osoby wychodzące z więzienia, te które są zagrożone prostytutką lub te, które uciekają od prostytutce, mają prawo; w perspektywie ich społecznej rehabilitacji; do otrzymania schronienia w uzgodnionych placówkach publicznych lub prywatnych”;
- > artykuł 5: “W każdej prowincji musi zostać utworzona opieka społeczna, która powinna mieć na celu wyszukiwanie i zapewnianie schronienia osobom zagrożonym prostytutką oraz udzielanie im potrzebnej pomocy; a także organizowanie akcji społecznych i zdrowotnych na korzyść osób uciekających od prostytutce”.

We Francji prostytutka nie jest uregulowana, iprostituujące się osoby nie są uznawane za przestępców, policja może jednak represjonować publiczne następstwa prostytutki (nierząd jest karany grzywną) oraz ścigać stręczycieli i handlarzy. Od czasu wprowadzenia we Francji w marcu 2003 r. prawa o Bezpieczeństwie Wewnętrznym, na prostytutce może być nakładana kara grzywny do 3500 euro i zatrzymania do 6 miesięcy. Jeśli ofiarami handlu są cudzoziemcy, zachęca się ich do ujawnienia informacji o swoich stręczycielach, w ten sposób ofiary mogą pozostać we Francji albo rozpocząć postępowanie, które pozwoli im wrócić do kraju pochodzenia.

Mogą też ubiegać się o pomoc socjalną, aby móc rozpocząć proces reintegracji społecznej i zawodowej.

Od wielu lat Francja może polegać na: specjalistycznym egzekwowaniu prawa przez policję, wzmocnioną po wprowadzeniu w 2003 roku prawa o Bezpieczeństwie Wewnętrznym, centralnym biurze do spraw zwalczania handlu ludźmi (OCRETH) i na służbach socjalnych dających schronienie i wsparcie, jak np. Amicale du Nid. Koordynacja schronisk dla ofiar handlu jest finansowana przez państwo poprzez AC.SE (accueil sécurisant).

We wrześniu 2006 roku, w 60 rocznicę powstania Amicale du Nid, Catherine Vautrin, minister ds. Jedności i Równości Płci, zadeklarowała:

“We Francji szacowana liczba prostytutek to 18000, przy czym 80% to cudzoziemki, z których przynajmniej 80% to ofiary handlu. Ta forma współczesnego niewolnictwa dotyka zwłaszcza kobiety i młode dziewczęta (...).”

“Większość kobiet związanych z prostytutką znajduje się w stanie wyraźnej nierównowagi i mogą podlegać odrzuceniu czy też różnego rodzaju izolacji. Akcje społeczne na rzecz tych kobiet obejmują programy mające na celu zwalczanie wyłączenia społecznego i ułatwianie dostępu do prawa, integracji, niezależności oraz zwalczanie przemocy wobec kobiet. Na wszystkich tych obszarach, rząd polega na polityce wolontariatu. W minione lato wysłałam do Parlamentu pierwszy raport dotyczący sytuacji demograficznej, zdrowotnej i społecznej prostytuujących się kobiet. Była to część zobowiązań jakie podjęliśmy wraz ze stowarzyszeniami, i pozwoliło nam to nakreślić ogólny obraz, który będzie stanowił podstawę do naszej pracy. Mamy także nadzieję wzmocnić służby mające na celu pomoc prostytuującym się kobietom. W ramach budżetu, chcemy także zmodyfikować struktury pomocowe dla prostytuujących się kobiet, poprzez wprowadzenie stałego, wykwalifikowanego personelu oraz otwieranie nowych schronisk i środków do integracji społecznej.

Główne kanały prostytucji napływającej z zagranicy, są jasno określone i niezmiennie od wielu lat. Potwierdzają to dane z 2005 roku. W 2005 roku na terenie kraju rozbito 42 międzynarodowe organizacje handlu ludźmi. Wedle ustawodawstwa narodowego uprawianie nierządu jest przestępstwem. Dzięki ustalonym zasadom pozwoliło to na uzyskanie przekroju prostytucji: W ten sposób, w 2005 roku:

- > 2859 osób zidentyfikowano jako przestępców uprawiający nierząd, z czego 39 było nieletnich;
- > 81 % z nich to cudzoziemcy.

W 2004 roku, 3920 osób zostało przyłapanych na nierządzie. Należy nadmienić, że liczba osób uprawiających nierząd zmniejszyła się od czasu wprowadzenia prawa w 2003 r. Na ulicach jest coraz mniej prostytuujących się osób, a jednocześnie coraz więcej sieci przenosi się do innych państw, na skutek ciosu zadanego im przez francuskie ustawodawstwo. Sieć handlu ludźmi żyje dzięki zarobionym przez siebie

pieniądzom i jak tylko policja jest w stanie utrudniać im działalność, przenoszą się za granicę. Zazwyczaj udają się w kierunku takich państw jak: Włochy czy Hiszpania, gdzie prawo jest swobodniejsze.

Wsparcie i ochrona ofiar handlu ludźmi.

Uwolnienie się od stręczycieli poprzez ucieczkę czy złożenie zeznań na policji naraża ofiarę na niebezpieczeństwo. Oficjalnie artykuł 76 prawa o Bezpieczeństwie Wewnętrznym z marca 2003 roku przewiduje dla ofiar współpracujących z policją, wystawienie pozwolenia na pobyt oraz prawo do podróżowania, a także miejsce w bezpiecznych warunkach w schroniskach, ofiarom które nie mogą wrócić do kraju pochodzenia. W 2002 roku, fundusz Direction Générale de l'Action Sociale stworzył narodowy system zapewniający ofiarom zakwaterowanie i ochronę przed handlem i sutenerami. Ponadto specjalistyczne stowarzyszenia, takie jak Amicale du Nid stworzyły rozwiązania oferujące schronienie i ochronę na poziomie lokalnym, odpowiadając tym samym na potrzeby ofiar i nadzwyczajnych sytuacji, które nie umożliwiają przemieszczania się. Współpracują także i pomagają centrom ochronnym dla Ac. Se', biorąc udział w spotkaniach i otrzymując informacje o Ac. Se'.

Rezultaty w zmniejszaniu przemocy wobec kobiet.

Interwencja ma miejsce zarówno przed jak i po wyjściu z sieci handlu ludźmi. Pierwszym krokiem musi być ocena niebezpieczeństw. Jeśli to konieczne bezpieczeństwo takiej osobie musi być szybko zapewnione. Osoby mają możliwość współpracy z policją i mogą w zamian otrzymać ochronę, świadczenia socjalne i administracyjne (pozwolenie na pobyt i pozwolenie na pracę), jak również wsparcie psychologa i pomoc w podstawowych potrzebach.

4.1.3. Wnioski i rozporządzenia.

Przeszkody, na jakie natrafiła organizacja dotyczą struktury ogólnej. Jeśli z jednej strony prawo o bezpieczeństwie wewnętrznym wspiera pomoc ofiarom współpracującym z władzami sądowymi, to z drugiej wpływa bardzo niekorzystnie na pomoc dla tych, którzy nie mogą współpracować lub ze względów bezpieczeństwa nie mogą wrócić do kraju pochodzenia.

W każdym razie, pomoc społeczna może rozwinąć godną zaufania współpracę z władzami. Mając do dyspozycji pełne akta i po kilku rozmowach z policją, można zapewnić ofierze uregulowanie sytuacji pod względem administracyjnym, nie biorąc w tym przypadku pod uwagę specjalnych norm odnoszących się do handlu ludźmi.

Aby otrzymać pozwolenie na stały pobyt, należy czekać, aż handlarz zostanie skazany. Dochodzenie może potrwać długo i dla ofiary ten czas może okazać się trudny, mogą pojawić się próby zemsty na jej rodzinie, a ostatecznie także sam handlarz może nie zostać skazany.

Ofiary mogą też zrezygnować z postępowania prawnego pod wpływem własnej rodziny, czy praktyk stosowanych w ich społecznościach, takich jak magia (np. Nigeryjczycy). Ze względu na inny język, sposób życia i zwyczaje, konieczna jest praca z mediatorami kulturowymi czy etnopsychiatrami lub rodakami ofiar, którzy mogą pomóc zrozumieć szczególne sytuacje, pozwalają nawiązać kontakt z ofiarą i mogą wyjaśnić ofiarom jaki rodzaj pomocy otrzymają.

Przez większość czasu, wobec ofiar stosowana była skrajna przemoc i dlatego mogą one cierpieć na zaburzenia pourazowe. Dlatego też potrzebują specyficznej i specjalistycznej pomocy. Aby móc opowiedzieć o swoich cierpieniach, potrzebują czasu i poczucia bezpieczeństwa. Czas dany przez policję, czy władze administracyjne nie zawsze jest dostosowany do tego typu sytuacji, co często może powodować dodatkowe cierpienie.

Zasady równości, zmiany w polityce prewencyjnej i walka z handlem w celach wykorzystywania seksualnego.

Stowarzyszenia walczące z handlem w celu wykorzystywania seksualnego, takie jak MAPP, opowiedziały się za traktowaniem jako przestępców także klientów i wniosły petycję przeciwko wykorzystywaniu seksualnemu w czasie trwania mistrzostw świata w piłce nożnej. Została ona poparta przez stowarzyszenia akcji społecznych, jak i przez stowarzyszenia feministyczne. Nawiązano także kontakty z przedstawicielami politycznymi, jak np. burmistrzami, w celu utworzenia plakatów aby podnosić świadomość społeczną przeciw przemocy wobec kobiet.

4.2. Grecja.

4.2.1. Wstęp.

Prezentacja organizacji partnerskiej.

Centrum Badań Spraw Kobiet (RCWA) jest pozarządową organizacją non profit, założoną 22 października 1987 r. Cele:

- > promować i prezentować kwestie polityczne, dotyczące kobiet, ich założenia teoretyczne i praktyczne;
- > organizować wykłady, konferencje, seminaria kulturowe i spotkania edukacyjne, dotyczące tematyki kobiet w Grecji i poza jej granicami;
- > zbierać, analizować i przedstawiać dokumenty, dotyczące tematyki kobiet, czego końcowym celem jest założenie Centrum Informacyjnego Dokumentów o Kobietach;
- > współpracować z innymi kobiecymi i feministycznymi organizacjami pozarządowymi na płaszczyźnie krajowej oraz międzynarodowej.

W głównej siedzibie organizacji wykonywanych jest wiele czynności:

- > centrum dokumentów o działalności kobiecej;
- > biblioteka z 800 książkami;
- > gazety i czasopisma, dotyczące tematyki kobiet od 1980 roku, a także podzielone kategoriami artykuły prasowe dotyczące kwestii kobiet; pochodzące z różnych źródeł: gazet, czasopism, internetu;
- > archiwum dotyczące spotkań i konferencji organizowanych przez inne kobiece związki, organizacje i grupy (przemówienia, protokoły spotkań, itd.);
- > wydawanie gazetki zatytułowanej "Niezależny Ruch Kobiet";
- > wydawanie biuletynu-kwartalnika "Telessilla" – Grecka Sieć Feministyczna.

Aby podnosić świadomość dotyczącą kwestii prostytucji i handlu ludźmi, RCWA:

- > przeprowadziło obszerne badania, dotyczące greckiego współczynnika prostytucji i przedstawiło ich wyniki w Amsterdamie, podczas ogólnoeuropejskiego Kongresu (czerwiec 1991): publikacja wyników oraz wnioski w czasopismach i gazetach;
- > uczestniczyło w Zjeździe ONZ w Pekinie, z okazji Dekady Kobiet. Temat "Handel kobietami w Grecji" został zaprezentowany podczas warsztatów (1995);
- > została członkiem europejskiej sekcji MAPP "Koalicji przeciw handlowi

- kobietami” skupiającej się na problemach uchodźców: udział w kampanii przeciwko handlowi i prostytucji w czasie trwania Mistrzostw Świata w Piłce Nożnej w Berlinie w 2006 roku”;
- ▶ działa od 2003 roku w Europejskiej Sieci przeciw Handlowi Ludźmi ENATW-ARETUSA: kampania potępiająca nielegalne sprowadzania do Grecji kobiet imigrantek przed i podczas trwania Igrzysk Olimpijskich w Atenach w 2004 roku;
  - ▶ wzięła udział w następujących projektach europejskich: Daphne Initiatives jako koordynator dotyczący kwestii “Kobiety uchodźcy – stop wykorzystywaniu seksualnemu i handlowi kobietami” (1998); Tarcza społeczna na rzecz ochrony dzieci przeciw pedofilii, wykorzystywaniu seksualnemu i uprowadzeniom” (2003); STOP II programy według projektu “I.W.I.: Integracja Kobiet Imigrantek” oraz “Badanie najlepszych metod współpracy międzyurzędowej w zwalczaniu nielegalnego handlu kobietami” (2001).

Tło badań.

W Grecji; podczas gdy prawo legalizujące i regulujące prostytucję jest czynne i “teoretycznie”, stanowi strukturę ochronną dla prostytutek; w rzeczywistości ma miejsce coś całkowicie przeciwnego. Legalizacja prostytucji jest sposobem na ukrycie rzeczywistej ilości kobiet zmuszanych do prostytucji. Czynniki wewnętrzne i międzynarodowe przestępczości zorganizowanej, stręczyciele, ogólnoswiatowy przemysł niewolnictwa seksualnego, mają maksymalną osłonę prawną, aby zdobywać i handlować kobietami oraz dziewczętami, gdyż ofiary handlu są zalegalizowane poprzez prostytucję. Kobieta zostaje przywieziona do Grecji i od razu zostaje zalegalizowana, dzięki istniejącym procedurom. Wiele organizacji pozarządowych zajmujących się wyłącznie kwestią ochrony ofiar handlu napotyka problemy ze względu na powyższe powody. Jest im trudno odnaleźć i chronić kobiety-ofiary handlu, gdyż większość z nich jest zalegalizowana w prostytucji i przez to nie są w stanie im pomóc. Wiele z tych organizacji pozarządowych zmieniło definicję swojej roli i zaczęło mówić o przemoc w prostytucji, mając świadomość faktu, że wiele ofiar handlu jest do niej zmuszanych. Tak więc, jest to jasny dowód na to, że dwoisty status prawny – łatwego przejścia z nielegalnego handlu na zalegalizowaną prostytucję – nie uwzględnia, ale wręcz wyklucza fakt wykorzystywania człowieka przez

człowieka. Odpowiednie władze państwowe zyskały alibi wprowadzając w życie przepisy istniejącego prawa dla ochrony ofiar. Tylko nieliczne ofiary są określane jako ofiary handlu. Dlatego też władze nie są w stanie określić rzeczywistego zakresu zjawiska, podczas gdy Grecja jest zarówno miejscem docelowym, jak i przerzutowym kobiet i dziewcząt szczególnie z krajów bałkańskich i wschodnioeuropejskich. Strategia oparta na oddzieleniu prostytucji od nielegalnego handlu jest obojętna w stosunku do ofiar i nieskuteczna dla konfrontacji handlu ludźmi, i przez to legalizacja prostytucji musi zostać zniesiona.

W Atenach i innych większych miastach jak Larissa, Alexandroupoli, Komotini i Kilkis, zostało przeprowadzonych 13 rozmów w kwestii handlu ludźmi. Mamy odpowiedzi z Państwowego Ministerstwa Porządku Publicznego – wydziału ds. kwestii przeciw handlowi zarówno z Aten jak i Larissy, jedyni rozmówcy, którzy zgodzili się na opublikowanie ich nazwisk i stanowisk. Wszyscy pozostali chcieli zachować anonimowość. Odwiedzone sektory, to sektor służby zdrowia, zarówno lekarze szpitali i ośrodków zdrowia, jak i służby administracyjne ministerstwa zdrowia, służby wspierające Prefektury północnej Grecji, i Sekretariat Generalny Departamentu ds. Równouprawnienia. Powyższe sektory, według struktury ustawodawczej (patrz dokumenty na temat analizy ustawodawstwa), są najważniejsze i najbardziej istotne, jeśli chodzi o kwestie handlu ludźmi. Nazwiska i odpowiedzi są dostępne w biurach RCWA, ale nie zostaną opublikowane. W tym miejscu musimy oświadczyć, że Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego, odmówiło odpowiedzi na pytania, które odnoszą się do osobistych opinii, i udzieliło tylko informacji dotyczących handlu ludźmi, głównie jeśli chodzi o legislację, służby wspierające i dane statystyczne.

4.2.2. Struktura narodowa.

Niektóre z pytanych osób, uważają obowiązujące prawo za generalnie korzystne. Ale nawet jeśli uznać je za pierwszy krok w dobrym kierunku, brakuje we wspierającym je mechanizmie są oczywiste.

Wymagana jest ciągła aktualizacja i unowocześnianie, gdyż przemysł seksualny przekształca się i znajduje nowe ścieżki do utrzymania się i

czerpania zysków. Większość odpowiadających osób przyznaje, że nie posiada konkretnej wiedzy o istniejącym prawie, jednakże krytykuje je jako nieaktywne, raczej luźne i elastyczne dla stręczycieli (sutenerów i kupujących), a nawet nieistniejące, jeśli oceniać po rezultatach i po karach dla stręczycieli. Według prawa ochrona ofiar zależy od ich współpracy z policją; nie jest to dobrym rozwiązaniem, ale ten przepis ma zostać zniesiony, jak tylko Grecja ratyfikuje Konwencję Rady Europejskiej. Tylko jedna odpowiedź odnosi się do prawa o prostytucji, oceniając je jako nie do przyjęcia, gdyż to prawo uznaje prostytucję za zawód, a nie formę przemocy wobec kobiet. Większość nie wie, w jaki sposób prawo jest wykorzystywane w praktyce. Tylko dwie odpowiedzi świadczą o tym, że struktury pomocnicze (prywatne i państwowe) nie są przystosowane. Jedna z nich wskazuje na brak oficjalnych realistycznych danych i niewielką ilość osób korzystających ze świadczeń pomocniczych dla ofiar. Druga odnosi się do własnego doświadczenia jako tłumacza sądowego. Podczas jednej z rozpraw dotyczących handlu ludźmi na zewnątrz budynku sądu oczekiwali sutenerzy i stręczyciele.

Rozporządzenia międzynarodowe dotyczące handlu ludźmi.

Niektórzy wiedzą o istnieniu międzynarodowych standardów i rozporządzeń. Oceniają je pozytywnie, zwracając uwagę na ciężką i długotrwałą pracę jaką trzeba będzie wykonać. Ponieważ zyski wzrastają, nie tylko kraje docelowe, ale także kraje pochodzenia powinny stawić czoła problemom korupcji, przestępczości zorganizowanej, ubóstwa, bezrobocia. Konwencje ONZ, normy Unii Europejskiej są znanymi i przywoływanymi standardami, ale wielu poddaje w wątpliwość ich skuteczność (niektóre kraje ich nie przyjmują). Odpowiadający twierdzą, że władze polityczne i administracyjne muszą lub powinny znać powyższe przepisy, ale wątpliwość w polityczną wolę ich przyjęcia i stosowania, podczas gdy inni wskazują brak lub nieznaną standardów międzynarodowych, które są stosowane w Grecji. Kraje włączają normy Unii Europejskiej do prawodawstwa narodowego, lecz Grecja wciąż nie przyjęła Protokołu z Palermo i Konwencji Rady z 2005 roku.

Odpowiadający nie są zorientowani w oficjalnych danych statystycznych dotyczących prostytucji; szacują ilość prostytutek między 150 a 160 tysiącami (legalne i nielegalne). Ilość klientów jest oceniana na między 600 a 960 tysiącami, a niektórzy mówią o 1- 2 milionach.

Liczba sutenerów jest mniejsza, gdyż każdy z nich “jest właścicielem” więcej niż jednej kobiety. Jednakże ilość osób związanych z przemysłem seksualnym nie obejmuje tylko prostytutek, klientów i stręczycieli, ale także policję, właścicieli hoteli, barów, sex shopów, gorących linii, producentów filmowych, agencje modelek, itd. To właśnie dlatego uznaje się za nietatwe wyeliminowanie nielegalnego handlu prześladowając tych, którzy bogacą się na handlu ludźmi. Potrzeba specjalnie szkolonych policjantów i pomocy społecznej, ale przede wszystkim woli politycznej. Koszty zwalczania handlu ludźmi są wysokie i w samej Grecji oceniane na 70 milionów euro rocznie, ale pozytywne skutki dla społeczeństwa widać coraz lepiej i na wszystkich płaszczyznach. Wsparcie dla ofiar to kwestia uwagi społecznej, i w tym zakresie Grecja ma wiele braków. Koszt zwalczania handlu ludźmi wzrasta ze względu na zjawisko korupcji.

Najodpowiedniejszymi organami działającymi przeciwko nielegalnemu handlowi są władze państwowe (policja, prefektura i władze miejskie, opieka społeczna, władze sądowe, szpitale, ośrodki zdrowia i schroniska), organizacje pozarządowe (świadczenia dla ofiar), kościoły, środki masowego przekazu (aby podnieść świadomość na temat prawdziwego stanu ofiar, uznając prostytutkę i handel ludźmi za współczesne niewolnictwo i walczyć z obecnymi stereotypami społecznymi i sposobem życia, który zwiększa zapotrzebowanie na usługi seksualne), system szkolnictwa i projekty europejskie. Te organizacje i organy, które udzielają powyższych świadczeń potrzebują jasnej struktury prawnej, wsparcia finansowego, wsparcia w kapitale ludzkim i ekspertów, pomocy społecznej.

4.2.3 Wnioski i rozporządzenia.

Z powodu handlu ludźmi zjawisko niewolnictwa seksualnego pojawia się ponownie we współczesnych społeczeństwach, niosąc ze sobą wzrost wszystkich działań przestępczych z nim związanych. Większość ofiar handlu ludźmi i niewolnictwa seksualnego jest zmuszana do prostytucji i wykorzystywania seksualnego. Chcąc czy nie, wyzysk pracy i przywłaszczenie dokumentów podróży i prawnych są czynnikami, które odróżniają handel ludźmi (trafficking) od przemytu ludzi (smuggling). Nielegalny handel kobietami do celów wykorzystywania seksualnego poprzez prostytucję jest uznawany za najbardziej haniebną formę

przemytu ludzi, ponieważ jest wykonywany w ramach nielegalnej i przestępczej struktury, na "niejasnych" warunkach, i nie można sprawdzić czy dzieje się to za zgodą ofiary ani sytuacji jakie je do tego zmusiły. W przemyśle ludzi większość imigrantów płaci za nielegalny wjazd do danego kraju aby znaleźć lepsze życie, i w większości przypadków są oni świadomi niebezpieczeństwa i nielegalnego działania, podczas gdy w handlu ludźmi ofiary są oszukiwane.

Niewolnictwo seksualne przyniosło zmiany także w samej prostytucji. Proceder ten stał się bardziej brutalny, zmienił się wiek ofiar (są coraz młodsze); "cena" ludzkiego ciała spadła, więc jest ono dostępne prawie dla wszystkich. Dawniej klienci i sutenerzy mieli konkretne cechy i należeli do określonych mniejszości, często grup przestępczych. Także prostytutki były kobietami o określonym profilu (wiek, wykształcenie, klasa, status i sytuacja rodzinna). Obecnie klienci i sutenerzy w Grecji pochodzą ze wszystkich klas społecznych i ekonomicznych (dyrektorzy, biznesmeni, robotnicy, Grecy i imigranci, studenci, itd.). Więcej ciał za mniej pieniędzy dla wszystkich.

Prostytucja dziecięca.

Według odpowiadających, dziecięca prostytucja w Grecji istnieje, ale według ich informacji tylko w niewielkim odsetku. Zjawisko to jest uważane za najgorszą formę wykorzystywania seksualnego, gdyż ze względu na swój wiek, ofiary są bardziej narażone zarówno fizycznie jak i psychicznie. Są ofiarami bezbronnymi, łatwo nimi manipulować i je oszukiwać. Nieludzkie zjawisko, które naznacza na całe życie nie tylko dzieci, ale także społeczeństwa w których ma ono miejsce. Większość odpowiadających nie zna oficjalnych danych, a ich wiedza czerpana jest z przypadków ujawnianych przez środki masowego przekazu. W świetle prawa, za dziecko uważa się osobę nieletnią, a więc poniżej 18 roku życia. Prostytucja dziecięca jest przestępstwem (Kodeks Karny Art. 351) i kara jest tym ostrzejsza im niższy jest wiek ofiary. Jednak o prostytucji dziecięcej mówi się często tylko do wieku 12–13 lat.

Ostatnie przypadki prostytucji dziecięcej dotyczyły ofiar w wieku niższym niż 8 lat, co wskazuje na to, że w społeczeństwie konsumpcyjnym nawet najmłodsze i trochę starsze dzieci są uważane za towar na rynku seksualnym, a im młodsze tym lepiej. Ceny są niskie, tak więc dostępne dla wszystkich.

Prostytucja i wykorzystywanie seksualne.

Główną przyczyną prostytucji jest ubóstwo, z tym zgadzają się wszyscy odpowiadający. Dodatkowe powody to słabe wykształcenie kobiet, niska samoocena, i złudne przekonanie, że jest to sposób na "szybkie zdobycie pieniędzy". Prostota i naiwność młodych kobiet pochodzących z biednych czy niestabilnych politycznie państw, ich nadzieja na lepsze życie, przyczynia się do ich wykorzystywania przez przemysł seksualny i przestępczość zorganizowaną. Ogromne i "nieopodatkowane" dochody z przemysłu seksualnego oraz zaangażowanie wielu czynników w prostytucję i handel ludźmi, zapewniają jego ciągłość. Jednakże wielu trzyma się tezy, że podstawowym powodem, dla którego istnieje prostytucja jest spadek wartości i uprzemysłowienie ludzkiego życia, brak równości strukturalnej, społecznej i płciowej w dzisiejszym społeczeństwie.

Wzrasta zapotrzebowanie na usługi seksualne w społeczeństwie, które rodzi i rozmnaża seksualne zaburzenia nerwicowe u wyobcowanych i odizolowanych osób. Te różnice – społeczne i ekonomiczne – tworzą zjawisko wykorzystywania człowieka przez człowieka. Ponadto stereotypy społeczne określające pozycję i rolę kobiety, hamujące rozwój równych relacji, także przyczyniają się do wzrostu prostytucji i handlu ludźmi. Wreszcie, brak świadomości i brak świadczeń w krajach docelowych rodzi handel ludźmi.

Według odpowiadających, prostytucja stwarza dodatkowe problemy społeczne, ze swoim rozprzestrzenianiem się i konsekwencjami dla życia gospodarczego i społecznego danego państwa. Państwo ma największy wpływ na to, czy to w walce z prostytucją czy w jej utrzymywaniu (w zależności od ustanowionego prawa), czy ustanowione zasady są wprowadzane w życie czy nie. Państwo greckie akceptuje istnienie prostytucji i próbuje je uregulować. Próbuje ukryć problem, ze względu na powody etyczne; nie rozwija mechanizmów zwalczających. Działa z hipokryzją, gdyż z jednej strony popiera legalną prostytucję (pobierając podatki, chroniąc przemysł seksualny), jednocześnie działając przeciwko handlowi ludźmi i handlarzom. Podczas gdy państwo formalnie próbuje stawić czoła handlowi ludźmi, często państwowi urzędnicy tolerują niektóre przypadki, nie mając na względzie ofiar procederu.

Różne są opinie względem faktu, czy prostytucja jest korzystna czy szkodliwa dla społeczeństwa. Jedni twierdzą, że jeśli jest to szkodliwe dla kobiet, jest to szkodliwe dla społeczeństwa, i nie możemy

uwzględniać spekulacji co by było, gdyby to był rzeczywiście “wolny wybór”, jak wielu twierdzi. Prostytycja promuje model seksualności i kobiecego ciała jako towaru, więc taki model wpływa negatywnie na równe relacje pomiędzy kobietą a mężczyzną. Prostytycja i handel ludźmi wpłynęły także na poziom przemocy domowej. Przecież ta część społeczeństwa (prostytytki, sutenerzy, handlarze), mogłaby być zaangażowana w inne rynki czy sektory zatrudnienia, użyteczne dla rozwoju społecznego. Prostytycja i handel ludźmi są związane z praniem brudnych pieniędzy, trzecim rynkiem i przestępczością zorganizowaną, i wywierają negatywny wpływ ogólnie na gospodarkę i społeczeństwo. Jednakże inni podtrzymują tezę, że prostytycja jest wprawdzie bardziej szkodliwa niż korzystna, ale dają do zrozumienia, że ma ona także pozytywne skutki. Jeszcze inni uważają ją za konieczną i nieuniknioną część społecznej układanki, jeśli oczywiście jest ona uregulowana.

Profile prostytek.

Kobiety z biednych krajów, młode i zdesperowane, pod przymusem psychicznym i fizycznym, z niską samooceną, słabo wykształcone, niepewne ofiary, są wymęczone i niechętnie do reagowania. Niektórzy odpowiadający, odróżniają jednak ofiary, od tych kobiet, które dobrowolnie wybrały prostytycję. Te ostatnie są określane jako profesjonalne i chciwe. Odpowiadający sądzą, że prostytytki potrzebują wsparcia psychologicznego i finansowego, bezpiecznego środowiska, integracji społecznej, szkoleń edukacyjnych, pracy, wsparcia medycznego. Ta pomoc powinna być zapewniona w zorganizowany, ale też dyskretny sposób, tak żeby przestrzegać praw człowieka.

Profil kupujących.

Prostytycja przekracza granice wszystkich klas ekonomicznych i społecznych, poziomy wykształcenia, status społeczny. Niektórzy są brutalni, wypaczeni, z potrzebą poniżania i wykorzystywania kobiet i dzieci. Obecnie na rynku usług seksualnych, wszyscy mężczyźni są potencjalnymi nabywcami. Niektórzy odpowiadający (nawet pytane kobiety), uważają za naturalne, że mężczyźni kupują usługi seksualne, jeśli czują się samotni, jeśli z powodów psychologicznych czy społecznych nie mogą być w związku, aby zadowolić potrzeby seksualne, czy nawet dla odmiany w ich życiu seksualnym. Tak więc, jest oczywiste,

że w Grecji kupowanie kobiet dla seksualnych przyjemności jest akceptowane pod względem moralnym i społecznym, podczas gdy prostytutki jako takie nie są akceptowane. Im dłużej będzie istniał ten pogląd, tym większe będzie zapotrzebowanie na kobiety.

Klient potrzebuje wsparcia psychologicznego, edukacji społecznej, zmiany przekonań o roli kobiety i kampanii skierowanych przeciwko brutalnemu i poniżającemu czynowi jakim jest kupowanie usług seksualnych. Większość odpowiadających domaga się karania klientów, ale karania połączonego ze środkami, które zmieniają obecne postrzeganie i stosunek do prostytucji, zezwalające etycznie i społecznie na takie zachowanie. Inni uważają istniejące prawo za satysfakcjonujące, ale musi być zagwarantowane ich egzekwowanie (karalność i skazywanie sprawców). Niektórzy uważają, że to prawo jest niedostosowane, niewystarczające i zbyt elastyczne w stosunku do przestępców, więc należy je zaktualizować i zmodernizować. Tylko jedna osoba poparła zalegalizowanie prostytucji i uznanie jej za zawód, ale pod żadnym pozorem nie poparła legalizacji stręczycieli. Inni chcą karania klientów, jednak niektórzy różnicują tych kulturalnych od maltretujących prostytutki.

Profil handlarzy i sutenerów.

Do handlarzy i sutenerów należą osoby w różnym wieku, o różnym statusie społecznym i wykształceniu, których głównym celem jest łatwe i szybkie zarobienie pieniędzy, bez pracy. Większość z nich pracuje dla przestępczości zorganizowanej, ale z uwagi na legalną strukturę prostytucji są także związani z legalną działalnością jako właściciele klubów nocnych, lokali ze striptizem, domów publicznych, itd.

4.3. Węgry.

4.3.1. Wstęp.

Przedstawienie organizacji.

Fundacja na Rzecz Kobiet na Węgrzech (MONA) działa na rzecz równości płciowej i praw kobiet od 1992 roku. Fundacja MONA zapoczątkowała, koordynuje i bierze udział w licznych projektach międzynarodowych dotyczących równych możliwości kobiet i mężczyzn, a także w projektach, które ułatwiłyby dostęp czy szkoliłyby kobiety lub kobiece organizacje, jeśli chodzi o strategię społeczne, gospodarcze czy umacniania polityki. MONA jest jedną z założycieli IGPN (Międzynarodowa Sieć Polityki Płci), która jest stowarzyszeniem organizacji kobiecych działającym w krajach CEE FSU (kraje Europy Środkowo-Wschodniej i byłych Republik Związku Radzieckiego) w kwestii polityki płciowej, a także handlu kobietami. Utrzymuje kontakty z krajami, gdzie handel kobietami jest kluczowym problemem (Rumunia, Bułgaria, Słowenia, Rosja, Ukraina, Serbia/Czarnogóra, Albania itd.). MONA pracuje przy projekcie o nazwie STOPVAW (stop przemocy w stosunku do kobiet – międzynarodowa strona internetowa poświęcona przemocy wobec kobiet). Strona zbiera i szerzy informacje, kontroluje narodowe ustawodawstwo i działania dotyczące przemocy wobec kobiet. Obecnie strona jest utrzymywana przez około 30 krajów z Europy Środkowo Wschodniej i byłych Republik Radzieckich (www.stopwav.org).

Tło badań.

Na Węgrzech kwestie prostytucji i nielegalnego handlu ludźmi były tematem debaty publicznej między rokiem 1996 a 2003. Wyniki debaty zostały wcielone do Aktu LXXV z 1999 roku o zwalczaniu przestępczości zorganizowanej (skupiając się głównie na uregulowaniu prostytucji ulicznej), jak też do przepisów egzekwowania prawa. Debata, w niewielkim stopniu poruszona w mediach i na kilku forach „zawodowych”, sprowadziła się do niewiele ponad niż obszernego powtórzenia frazesów dotyczących prostytucji i handlu kobietami, jak „najstarszy zawód świata”, „zawsze istniała i będzie istnieć”, „łatwo zarobione pieniądze”; „jak długo jest podaż, zawsze będzie na nie zapotrzebowanie”. Na Węgrzech do chwili obecnej nie przeprowadzono żadnych specjalistycznych badań: ani tych dotyczących prostytutek, ich

przeszłości, sytuacji rodzinnej, "kariery" w prostytucji i dalszych losów, ani tych dotyczących nabywców prostytucji. Ponadto nie zostały zebrane i zarchiwizowane w usystematyzowany sposób informacje o handlu ludźmi. Nie ma żadnych statystyk przestępczych dotyczących ani stręczycieli ani ich organizacji.

Rozmówcy na Węgrzech to przedstawiciele parlamentarni, ogólnokrajowi i lokalni przywódcy rządowi, szefowie policji, a także funkcjonariusze policji bezpośrednio związani z problematyką związaną z prostytucją i handlem ludźmi (5 przedstawiciele parlamentu, 2 sekretarzy stanu, 6 funkcjonariuszy policji; w tym krajowy szef policji, INTERPOL, specjalny funkcjonariusz okręgowy, Wewnętrzne Biuro Śledcze, Departament ds. handlu ludźmi, specjalny funkcjonariusz z Budapesztu; oraz 1 burmistrz z okręgu Budapesztu).

Nie wszystkie z osób zgodziły się na rozmowę. Niektóre z nich tak długo zwlekały, że przeprowadzający wywiad wyszli poza harmonogram, inni natomiast od razu odmówili udziału w wywiadzie.

Ograniczona liczba wywiadów nie pozwala na żadną analizę statystyczną, biorąc jednak pod uwagę, że rozmowy były całkiem długie i szczegółowe, a także kluczową dla sprawy rolę rozmówców, można na ich podstawie wyciągnąć ogólne wnioski o tym, co osoby będące u władzy na Węgrzech – partie polityczne, administracja publiczna, wzmocnienie prawa kryminalnego – wiedzą i myślą o prostytucji i handlu kobietami.

4.3.2. Struktura narodowa.

Węgierskie prawodawstwo dotyczące handlu ludźmi na pierwszy rzut oka wydaje się zgodne z wymaganiami międzynarodowymi. Węgry są sygnatariuszem większości najważniejszych międzynarodowych traktatów, protokółów, deklaracji itp. Jednakże sama definicja sprawcy handlu ludźmi w aktualnie obowiązującym prawie (jakakolwiek osoba, która sprzedaje, kupuje, gromadzi lub przyjmuje inną osobę lub wymienia tę osobę na inną osobę; dodatkowo osoba, która werbuje innych do wyżej wymienionych celów, lub transportuje, ukrywa lub

przywłaszcza osobę dla innej strony) daje wystarczające powody do niepowodzenia policji w ściganiu handlu ludźmi: jest to tylko nieistotna część właściwych przypadków handlu, które zostały pomyślnie zgłębione. Aby skazać handlarzy, oskarżyciel musi udowodnić zdarzenie "handlowania" (np. kupowanie i sprzedawanie kogoś). Przy braku zeznania ofiary jest to bardzo trudne, jeśli nie niemożliwe.

Prawny opis handlu ludźmi nie porusza zjawiska prostytucji czy wykorzystywania seksualnego, ani w podstawowym opisie ani wśród kwalifikowanych przypadków. Poprzez swój opis prawny, wydaje się, że handel ludźmi ma służyć jako ustawa sama w sobie, albo być może z myślą o handlu organami, stosunkami seksualnymi (a nie odnośnie prostytucji czy wykorzystywaniu seksualnemu). W rezultacie, według definicji prawa węgierskiego, handel ludźmi nie może odgrywać decydującej roli gdy konieczne jest wzmocnienia prawa i znalezienie powiązania między handlem ludźmi i prostytucją. Węgierski Kodeks Karny, blisko 30-letni, umieścił prostytucję w ramach przestępstw wobec moralności seksualnej. Chociaż czyn wykonany przez prostytutkę został dekryminalizowany w 1993 (jako następstwo Zjazdu ds. tłumienia handlu ludźmi i wykorzystywaniu prostytucji innych), wszystkie trzy przestępstwa, które w rzeczywistości tworzą prostytucję (popieranie prostytucji, stręczycielstwo, utrzymanie z dochodów z prostytucji – np. sutenerstwo) pozostały w rozdziale dotyczącym przestępstw wobec seksualnego morale. Ponadto przepis deklaracyjny tego rozdziału wciąż sugeruje, że głównym aktorem prostytucji jest sama prostytutka "prostytucja jest uprawiana przez osobę, która odbywa stosunek seksualny lub cudzołoży dążąc do regularnych zysków" (210 A).

Prawo przeciwko przestępczości zorganizowanej (wprowadzone w życie w 1999 roku), dotyczy tylko jednej specyficznej formy prostytucji. Jego głównym celem była ochrona porządku publicznego w miastach dotkniętych uliczną prostytucją i rozprawienie się z prostytucją na masową skalę. Zgodnie z tym prawem władze lokalne miały wyznaczyć tzw. Strefy tolerancji, jako jedyne miejsca gdzie uliczna prostytucja była zezwolona. Ze względu na niezadowolenie osób z sąsiedztwa tego typu stref, strefy tolerancji ostatecznie nigdy nie powstały. Wymienia się jednak dwie próby: w jednym z miast nakaz został wycofany

zanim otwarto strefę, w drugim przypadku wyznaczone miejsce było nieodpowiednie dla obydwu stron. W konsekwencji brak stref tolerancji z określoną metodą liczenia prostytutek, prostytutka wycofała się do mieszkań i nielegalnych salonów. W konsekwencji powyższego zjawiska w większych miastach został przywrócony porządek publiczny i ludzie mogli znowu żyć w spokoju. W rezultacie systematyczne odnotowywanie przypadków nielegalnej prostytucji przestało interesować policję, co nieuchronnie doprowadziło do niskiej liczby odkrytych przypadków handlu ludźmi. W skrócie: prawo nie było w stanie rozwiązać problemu prostytucji. Jedyne co się udało to ukrycie ofiar prostytucji przed naszymi oczami.

4.3.3. Wnioski i rozporządzenia.

Przeszkody w walce z nielegalnym handlem i wykorzystywaniem seksualnym.

Gdy rozpoczynaliśmy badania wśród przywódców zawodowych i politycznych, odpowiedzialnych za zarządzanie problemami prostytucji i handlu kobietami, podejrzewaliśmy, że wynikający z nich obraz nie będzie zbyt różowy. Zналиśmy zarówno statystyki przestępstw jak i możliwości oferowane organizacjom publicznym przez programy dotacyjne. Było jasne, że walka z handlem ludźmi i prostytucja nie jest priorytetem dla organów państwowych. Wydaje się, że węgierscy eksperci i urzędnicy publiczni kompletnie nie biorą tych kwestii pod uwagę. Także prawnicy ciągle określają prostytucję jako “przestępstwo bez ofiary” (sugerując, że to prostytutka popełnia przestępstwo). Ani istotne regulacje prawne ani odpowiedzialne za to władze (policja i administracja publiczna) czy partie polityczne nie umieszczają kwestii prostytucji i handlu ludźmi w kontekście przemocy wobec kobiet. Nieliczne organizacje pozarządowe pracujące w dziedzinie praw kobiet są świadome tego powiązania, ale nie są w stanie zapewnić pomocy prostytutkom i ofiarom handlu w żaden zorganizowany czy uregulowany sposób¹. Rozmowy pokazały nam, że starsi urzędnicy administracji państwowej, politycy czy policja nie mają jasnego pojęcia o charakterze, rozmiarze i podstawach płciowych prostytucji, wykorzystywania seksualnego i handlu ludźmi. W ich opinii przemoc wobec kobiet to pojedyncze przypadki, a nie problem społeczny. Obecnie na Węgrzech przyczyny i skutki przemocy wobec kobiet nie są

brane pod uwagę przy opracowywaniu sposobów walki z handlem ludźmi i wykorzystywaniem seksualnym – jeśli w ogóle ma miejsce jakkolwiek walka.

Stan wprowadzania w życie zasad równości płciowej.

Jako że większość rozmówców uznała prostytutkę i handel ludźmi za dwa odosobnione problemy, i nie koniecznie uznała powiązanie pomiędzy nimi a wykorzystywaniem seksualnym, jest poza dyskusją wprowadzanie zasady równości płciowej w krokach powziętych przez państwo w walce i zapobieganiu nielegalnemu handlowi, którego i tak właściwie nie ma za wyjątkiem kilku sporadycznych przypadków ścigania.

Nasi rozmówcy sprawiali wrażenie, jakby nie wiedzieli o programach, planach, świadczeniach czy kampaniach (tego wszystkiego w większości brakuje na Węgrzech) pomyślanych w celu zapobiegania i zwalczania prostitucji, wykorzystywania seksualnego i handlu kobietami i dziewczętami oraz pomagania i ratowania ofiar (to prawda, tego typu wysiłki ciężko znaleźć na Węgrzech). W większości nie słyszeli o przykładach z innych państw. Żaden z nich nie stwierdził, że zapewnienie specjalistycznego i finansowego wsparcia organizacjom i instytucjom pracującym na obszarze prewencji, udzielania pomocy, informowania, kretowania i rehabilitacji prostytutek i ofiar handlu powinno być obowiązkiem państwa.

Równość płciowa.

Żaden z naszych rozmówców nie podał braku równości płciowej jako jednej z przyczyn prostitucji. Podczas wywiadów, trwających od godziny do półtorej, nie zostało nigdy nadmienione, że prostytutka, wykorzystywanie seksualne i nielegalny handel jest problemem społecznym i płciowym. Pytani specjaliści i politycy zazwyczaj łączyli prostytutkę z jakimś problemem społecznym, jak ubóstwo, słabe wykształcenie czy upadające wartości moralne.

Na nasze pytanie o typowy sposób zostawiania prostytutką, rozmówcy wskazali na złą sytuację ekonomiczną kobiet i ich chęć wydostania się z ubóstwa, jak także ich gotowość i skłonność do tego zajęcia. Wielu z nich uznało, że trzeba brać pod uwagę zły wpływ matek, starszych sióstr i koleżanek (samyh kobiet!).

Ta opinia była wspólna dla większości, i wszyscy funkcjonariusze policji powiedzieli, że wzrasta liczba młodych kobiet po maturze czy studiach, znających wiele języków obcych, które wybierają prostytutkę dobrowolnie

i świadomie jako dobrą okazję to zarobienia na dostatnie życie. Jeden z rozmówców, funkcjonariusz policji, powiedział nawet, że ma konkretne informacje od prostytutek, że te kobiety znajdują satysfakcję seksualną w swojej pracy, która w połączeniu z wysokimi dochodami czyni z tej działalności trafny wybór. Ważne jest jednak aby zaznaczyć, że na Węgrzech nie przeprowadzono dotychczas żadnych badań dotyczących życia przed prostytutką i motywacji prostytuujących się kobiet.²

Przypis 1. Ze wsparciem od IOM, pozarządowa organizacja przez pewien czas prowadziła linię telefoniczną dla ofiar przemocy wobec kobiet, dostępną dwa razy w tygodniu, udzielając informacji o handlu ludźmi i o niebezpieczeństwach zatrudnienia za granicą. Podobnie, przez pewien czas specjalny autobus zapewniał świadczenia zdrowotne i zarządzał badaniami dla ulicznych prostytutek. W Budapeszcie, organizacja rządowa zapewnia osobiste, psychologiczne wsparcie prostytutkom mieszkającym w jednym sąsiedztwie. W mniejszych miastach istnieją organizacje pracujące z ulicą, zapewniające pomoc społeczną prostytutkom, jeśli te pozyskają współpracę ich sutenerów.

Przypis 2. Jeden z funkcjonariuszy policji powiedział nam, że w przypadkach przestępstw związanych z prostytutką i nielegalnym handlem, prostytutki są świadkami, więc ich motywacje nie są sednem sprawy i nikt nie sprawdza ich wiarygodności, tego co mówią. Powiedziano nam także, że ostatnio prostytutki przywożone na komisariat są proszone o wypełnienie anonimowo kwestionariusza, który został sporządzony przez pracowników Akademii Policijnej. Jednak do tej pory informacje z kwestionariuszy nie zostały przeanalizowane. Ponadto nie wiemy czy wszystkie komisariaty czy tylko nieliczne tak postępują, i jakich informacji szukają.

Przemoc wobec kobiet.

Żaden z naszych rozmówców nie połączył prostytutki i nielegalnego handlu ze zjawiskiem przemocy wobec kobiet. Podczas gdy niektórzy z nich wiedzieli, że przemoc może występować w zawodzie prostytutki, żaden z rozmówców nie wydawał się rozumieć, że stała uległość, upokorzenie i sprzedaż kobiet jako towarów seksualnych są w domyśle czynami przemocy wobec kobiet. Większość naszych rozmówców zidentyfikowała istnienie popytu i podaży jako główną przyczynę prostytutki. Ci, którzy kładli szczególny nacisk na stronę potrzeb, powiedzieli, że główną przyczyną prostytutki są problemy psychologiczne i seksualno-psychologiczne mężczyzn. Ich zdaniem, kupujący prostytutkę to mężczyźni, którzy nie są w stanie zaangażować się w normalny związek albo są zбочeni seksualnie. Ci, którzy kładli nacisk na stronę podaży wymieniali wartości moralne lub sytuację finansową prostytuujących się kobiet. Myślą, że te kobiety wybrały to zajęcie z powodu ograniczeń finansowych i z nadzieją łatwego zarobienia dużych pieniędzy.

Kilku z naszych rozmówców wiedziało, że przemoc może się zdarzyć w prostytucji. Tylko jeden stwierdził, że prostytucja nigdy nie jest dobrowolna, ale zawsze wymuszona. Ten sam rozmówca wiedział, że utrzymywanie prostytucji jest w ekonomicznym interesie sutenera, a nie prostytuującej się kobiety. Tylko jeden funkcjonariusz policji pracujący bezpośrednio na tym polu powiedział, że kobiety i dziewczęta są zawsze zaciągane siłą do prostytucji, ale to prawie nie jest problem w ściganiu przestępstw i nigdy nie może być udowodnione. Reszta rozmówców, wraz z funkcjonariuszami policji, nie wspomniała co prawda o przemocy, ale też całkowicie jej nie negowała. Nie udało im się zdefiniować oszustwa, więzienia, zastraszania, zatrzymywania paszportów i rozkazywania ("zostajesz tutaj i pracujesz dla mnie") jako przemocy, nawet gdy specjalnie zostali o to zapytani.

Przestępstwo.

Zaledwie kilku naszych rozmówców zauważyło, że głównym kołem napędowym prostytucji jest zysk produkowany przez przemysł prostytucyjny. Podobnie kilku powiedziało, że to przestępczość zorganizowana napędza prostytucję i przemysł seksualny. Niektórzy z naszych rozmówców, głównie lokalni politycy, posunęli się do stwierdzenia, że to przez międzynarodową konwencję³, która nie pozwala na jej legalizację, a także przez odpowiednie prawa narodowe prostytucja i handel ludźmi jest w sprzymierzeniu z przestępczością zorganizowaną. Myślą, że konwencja jest niepotrzebna, głupia i powinna być obchodzona, tak jak to robią inne państwa. Ich zdaniem, zalegalizowanie prostytucji zdekryminalizowałoby serię czynów przestępczych i stręczycieli, podczas gdy ułatwiłoby to ściganie innych przestępstw i sprawców. Jeden z funkcjonariuszy policji, świadomy organizacji handlu kobietami i dziewczętami powiedział, że dochód z prostytucji i handlu jest ewidentnie inwestowany w przestępczość zorganizowaną, i nawet przy zalegalizowaniu prostytucji, dochód z niej nie mógłby być przeznaczony na działalność gospodarczą zgodną z prawem. W przeciwieństwie do tego, inny rozmówca zaangażowany w politykę lokalną uznał, że ta legalizacja pomogłaby wydać te ogromne dochody obecnie zgromadzone przez niewielką grupę na cele kontrolowane publicznie.

Przypis 3. Konwencja ONZ na rzecz Ograniczenia Handlu Ludźmi i Wykorzystywaniem Prostytucji i Innych

Dobrowolny wybór, zajęcie, przedsiębiorczość.

Funkcjonariusze policji pracujący na polu prostytucji i handlu ludźmi oraz politycy uważają, że wśród prostytutek istnieje kilkuklasowa hierarchia. Najbardziej bezbronne są prostytutki na ulicach i przy drogach ponieważ są kontrolowane przez ich sutenerów. W każdym razie, prawo wprowadzone w życie w 1999 roku wyeliminowało prostytucję uliczną⁴, przynajmniej z centrum Budapesztu. Obecnie prostytutki ogłaszają się w gazetach i przez internet i przyjmują klientów w mieszkaniach. Taka kolej zdarzeń, do tej pory nie badana, została zinterpretowana w ten sposób przez jednego z naszych rozmówców: w pewien sposób prawo pomogło najmniej chronionym prostytutkom ulicznym: albo porzuciły prostytucję, albo teraz mogą to robić w lepszych warunkach w mieszkaniu, na własną korzyść, bez kontroli sutenerów. Nasi rozmówcy chętnie mówili o szczęśliwej ich zdaniem sytuacji dla elitarnych prostytutek, tzw. dziewczyn na telefon czy dziewczyn do towarzystwa, które wykonują swoją pracę dobrowolnie i szczęśliwie, mogą być wybredne jeśli chodzi o wybór klientów i zarabiają naprawdę niezłe pieniądze.

Przypis 4. Prawo stanowi, aby miasta i miasteczka dotknięte prostytucją na masową skalę wydzieliły strefy tolerancji, jedyne miejsce gdzie możliwa jest prostytucja uliczna. Ponadto prawo określa także termin strefy chronione: to tereny w miastach wzdłuż dróg gdzie prostytutkom nie wolno nagabywać klientów. Po tym, jak prawo weszło w życie, strefy tolerancji zostały wyznaczone w dwóch miastach w okolicach wiejskich. Jednak po protestach mieszkańców, w jednym z miast przepis został natychmiastowo zniesiony, natomiast w drugim z nich strefa była tak daleko od centrum i w tak podupadłej dzielnicy, że żadna prostytutka z niej nie skorzystała.

W odpowiedzi na naciski w związku z prawnymi procedurami zapoczątkowanymi przez tzw. organizację obrony interesów prostytutek, "niechroniona" strefa została utworzona w Budapeszcie po latach sprzeczek. Dopóki stolica nie osiągnie porozumienia z dzielnicami w sprawie strefy tolerancji, prostytutki mogą uprawiać nierząd w tym miejscu, które znajduje się na obrzeżach miasta za wielkim wysypiskiem śmieci. Zgodnie z nowym prawem, uprawianie nierządu w niedozwolonych miejscach jest przewinieniem. Od 1999 roku proceder przeciwko przewinieniom prostytucji ulicznej i przydrożnej jest prowadzony przez policję na masową skalę. Wiele z prostitutek co tydzień czy co miesiąc odwożonych jest na posterunek i nakładana jest na nie grzywna.

W pierwszych latach po wprowadzeniu nowego prawa w życie, wiele prostitutek zostało skazanych na długotrwałe więzienie (bezprawnie), ponieważ nie zapłaciły grzywny. Wzrastająca ilość pokoi w miejscach publicznych w Budapeszcie ograniczająca przestępstwa uliczne i prostytucję, stworzyła szczególną sytuację. Prześladowanie przez policję prostitutek uprawiających nierząd w miejscach zakazanych i wzrastająca niepewność kupujących wyeliminowała prostytucję uliczną z okolic, gdzie trwała od wieków. W miasteczkach i przy drogach, jednakże, wiele prostitutek jest wciąż wyłapywanych przez policję każdego dnia i są na nie nakładane grzywny, lub są skazywane na więzienie.

Prostytucja, wykorzystywanie seksualne i handel ludźmi.

Za wyjątkiem funkcjonariuszy policji pracujących bezpośrednio na tym polu, nasi rozmówcy jasno oddzielili prostytucję od handlu kobietami i dziewczętami. Na Węgrzech funkcjonariusze policji, wyżsi urzędnicy administracji publicznej i politycy widocznie nie wiedzą, że ofiary handlu to głównie kobiety i dzieci. Przeważająca większość z nich jest sprzedawana przez handlarzy dla wykorzystywania seksualnego – głównie prostytucji – i pornografii.

Nasi rozmówcy wydawali się nie wiedzieć, że duża ilość handlu ma miejsce także na Węgrzech, i że prostytutkami handluje się wewnątrz kraju. Przywożone są one z zagranicy do Węgier, a także wywożone z Węgier za granicę, lub przewożone przez Węgry jako kraj tranzytowy. Większość z naszych rozmówców myślała, że na Węgrzech rozmiar handlu jest bez znaczenia. O ile im wiadomo, handel istnieje w pewnych krajach, ale Węgry nie są jednym z nich.

Ta opinia poparta jest przez policję i statystyki ścigania, według których jest od 20 do 30 przypadków na rok prowadzenia śledztw w sprawie nielegalnego handlu. Od funkcjonariuszy policji pracujących w działach przeciw handlowi ludźmi, dowiedzieliśmy się, że jest kilkaset takich przypadków rocznie, które wg systemów prawnych innych państw europejskich kwalifikowałyby się jako nielegalny handel, jednak na Węgrzech określanych jako stręczycielstwo. Tych niewielu rozmówców, którzy przeczytali amerykańskie raporty nielegalnego handlu, myśleli, że to wyolbrzymienie sytuacji na Węgrzech. Podczas gdy poprzednie raporty mówiły o kilkudziesięciu tysiącach ofiar handlu ludźmi pochodzącymi z Węgier lub transportowanych przez Węgry. Ostatnio mówi się jedynie o tym, że większość ofiar wykorzystywania seksualnego na Węgrzech to nieletni (dzieci). Nasi rozmówcy nie rozumieli ponaglania raportu, który podkreśla, że konieczny jest odrębny organ państwowy do walki z nielegalnym handlem. Żaden z naszych rozmówców nie miał wiarygodnych danych o prostytutkach mieszkających na Węgrzech i o właściwej liczbie ofiar handlu, czy to Węgrów czy obcokrajowców, i żadnych danych dotyczących ofiar handlu w Europie czy na świecie. Funkcjonariusze policji powiedzieli, że jest około 10 tysięcy prostitutek na Węgrzech (choć niektórzy mówią, że o wiele mniej a niektórzy, że więcej). W każdym razie, jak widzieliśmy liczba prostitutek nie jest taka sama jak liczba ofiar handlu, która wynosi od 20 do 40 rocznie.

Prawie wszyscy nasi rozmówcy znali tylko ze słyszenia informacje o prostytucji dziecięcej na Węgrzech. Tylko jeden funkcjonariusz policji wiedział o szczególnym przypadku, w którym małe dzieci były wykorzystane przez starannie dobranych klientów pod maksymalną ochroną w sekretnym domu publicznym. Prawie każdy z rozmówców wydawał się wiedzieć, że wiele z prostytutek na ulicach, ogłaszających się przez internet czy pracujących w domach publicznych upozorowanych jako salony masażu to nieletni, ale nie uważają ich za prostytuujące się dzieci. Znaczna większość rozmówców myślała, że żeby być określonym jako dziecko, prostytutka musi być niedojrzała biologicznie. Większość rozmówców nie pamiętała międzynarodowych praw dotyczących prostytucji i handlu ratyfikowanych także przez Węgry. Za wyjątkiem funkcjonariuszy policji i polityków pracujących na tym polu, większość pytanym nie znała nawet odpowiednich węgierskich praw. Ci, którzy spróbowali odpowiedzieć na nasze pytanie o prawnych przepisach i normach międzynarodowych powiedzieli, że prostytucja to, co robi prostytutka. Ponieważ prostytucja (czynność wykonywaną przez prostytutkę) nie jest już wymieniana w kodeksie karnym, wielu uznało, że prostytucja jest legalna na Węgrzech. Wielu nie zdaje sobie sprawy, że węgierskie prawo reguluje prostytucję w sekcji kodeksu karnego sankcjonując stręczycielstwo, sutenerstwo, prowadzenie domów publicznych i handel kobietami i dziećmi. Wielu z naszych rozmówców wskazało (podczas gdy inni tylko zasugerowali), że prostytucja może chronić nie prostytuujące się kobiety od gwałtu. Funkcjonariusz policji posunął się do stwierdzenia, że międzynarodowa literatura mówi, że gdzie istnieje prostytucja tam gwałt nie jest dopuszczalny.

Prewencja i pomoc ofiarom.

Nasi rozmówcy uważają, że prostytutki przede wszystkim będą potrzebować pomocy zdrowotnej jak i szkolenia i pomocy w znalezieniu pracy. Niektórzy dodali pomoc prawną, głównie jako narzędzie do poinformowania prostytutek kiedy jest legalne, a kiedy nie to co robią. Pod pojęciem pomocy zdrowotnej rozumieli: testy na nosicielstwo i leczenie chorób przenoszonych drogą płciową. Nie przyszło im na myśl, że seksualne, fizyczne i psychicznewykorzystywanie, na które cierpią w prostytucji, może powodować ciężkie urazy cielesne i umysłowe, które wymagają specjalistycznego leczenia i świadczeń. Rozmówcy powiedzieli, że konieczne świadczenia mogą być zapewniane

przez organizacje pozarządowe, kościoły i instytucje administracji lokalnej. W każdym razie ani politycy, ani szefowie biur państwowych (ani funkcjonariusze policji), nie zdają sobie sprawy, że to wymagałoby wyszkolenia specjalistycznego personelu, odpowiedniego systemu finansowania i dużych pieniędzy państwowych. Żaden z nich nie wspomniał, że dobrze zorganizowane i bezpieczne schroniska są potrzebne ofiarom chcących wydostać się z prostytucji i z rąk handlarzy. Większość z naszych rozmówców nie słyszała nigdy o kampaniach przeciw prostytucji i handlowi ludźmi, i nie wiedziała nic o międzynarodowych modelach pomocy ofiarom. Byli w stanie wymienić nazwę tylko jednej organizacji pozarządowej, która nazywa siebie organizacją w obronie interesów prostytutek, i która jest rzecznikiem legalizacji prostytucji na ulicach i w domach publicznych.

Zalecenia.

Istnieje pomieszanie pojęć, więc powinno być sprecyzowane to co dokładnie rozumiemy przez pojęcie prostytucji i handel, i należy wyjaśnić jak te pojęcia są ze sobą powiązane. Po wyjaśnieniu pojęć, prawo powinno zostać zmienione: prawa dotyczące prostytucji powinny być usunięte z "przestępstw przeciwko morale seksualnemu". Zgodnie z tym, prawo dotyczące handlu ludźmi powinno także zostać na nowo ustalone i zmienione. Należy osiągnąć sytuację, gdzie więzienie/karanie prostytutek nie będzie przemycane z powrotem do prawodawstwa węgierskiego pod nazwą "ochrona porządku publicznego". Generalnie należy zwracać większą uwagę na prewencję. Zadania odpowiednich instytucji potrzebne ochronie ofiar handlu i prostytucji, powinny być wyjaśnione i powinny zostać dane konkretne obowiązki państwu. Powinny zostać ustalone standardy, co do tworzenia instytucji potrzebnych ochronie ofiar handlu ludźmi i prostytucji (np. ile schronisk należy założyć w danym regionie biorąc pod uwagę ilość mieszkańców, PKB). Powinna istnieć uregulowana struktura współpracy różnych czynników i instytucji, mająca służyć ochronie ofiar handlu i prostytucji. Szczególna znajomość przepisów psychologicznych i społecznych dotyczących ofiar prostytucji i handlu ludźmi powinna być częścią ogólnej edukacji psychologów, służby zdrowia i pracowników socjalnych i policji. Dane dotyczące prostytucji, powinny być w systematyczny sposób zbierane i publikowane, powinny być segregowane według rodzaju przestępstwa i naruszeniu prawa, płci, wieku, regionu geograficznego i położenia, oraz według kroków jakie zostały podjęte.

4.4. Włochy.

4.4.1. Wstęp.

Prezentacja organizacji.

Od 1991 roku IRENE jest organizacją non-profit, stawiającą sobie za cel promocję praw człowieka i demokratyzacji, w szczególności równouprawnienie mężczyzn i kobiet. IRENE promuje równouprawnienie wykonując działania, takie jak: badania, nauka, szkolenia i informacje w ramach wskazówek i zaleceń Unii Europejskiej, we współpracy z partnerami instytucjonalnymi i innymi organizacjami non-profit. Cele interwencji to:

- > *Podstawowe prawa człowieka i społeczne włączenie*
IRENE promuje akcje, których celem jest zapobieganie i walka z handlem ludźmi w celach wykorzystywania seksualnego; akcje, których celem jest popieranie integracji społecznej i pracowniczej kobiet imigrantek, jak również akcji antydyskryminacyjnych.
- > *Równouprawnienie i równa reprezentacja*
IRENE realizuje projekty zgodnie z europejską koncepcją promocji zasady równości płciowej we wszystkich zasadach mających bezpośredni lub pośredni wpływ na życie mężczyzn i kobiet (gender mainstreaming).
- > *Współpraca w procesie przystąpienia do Unii Europejskiej i integracji krajów członkowskich i kandydatów*
IRENE stawia sobie za cel promocję praw europejskich i widoczności Unii Europejskiej, aby proces integracji opierał się na równych prawach i możliwościach dla wszystkich.
- > *Dostęp do społeczeństwa wiedzy*
Zastosowanie nowych technologii informatycznych i komunikacyjnych, może być narzędziem w równym dostępie do edukacji i informacji w ramach społeczeństwa. IRENE przeprowadziło w tym temacie studia i badania.

IRENE wprowadza w życie, jako wnioskodawca, liczne ponadnarodowe projekty w ramach programów europejskich, w związku z nielegalnym handlem kobietami i promocją równych możliwości, np. DAPHNE, STOP II, VP/2001/014 i akcje przygotowawcze do zwalczania i zapobiegania wyłączeniu społecznemu. Na szczeblu międzynarodowym IRENE brała udział w "Forum UE dotyczącym Prewencji Przestępczości Zorganizowanej" i w "Europejskiej Konferencji na temat zapobiegania i zwalczania

nielegalnego handlu ludźmi” – Wyzwanie globalne na XXI wiek (wrzesień 2002). Od 2003 IRENE stoi na czele ENATW “Europejskiej Sieci przeciw Handlowi Kobietami w celu Wykorzystywania Seksualnego”, sieci organizacji kobiecych, które angażują się w zapobieganie handlowi i w pomoc kobietom, ofiarom tego ciężkiego przestępstwa na terenie Europy.

Tło badań.

Obszary objęte badaniem, to najważniejsze obszary miejskie Lombardii, w szczególności Mediolanu i jego przedmieści. W porównaniu z innymi częściami kraju, obszar ten jest bardzo rozwinięty z punktu widzenia gospodarczego i ma dużą gęstość zaludnienia. Silne działania gospodarcze, przemysłowe i finansowe, różnorodność wzorców społecznych, degradacja i izolacja obszarów podmiejskich, zderzenie różnych narodowości i kultur osób przybywających tu w poszukiwaniu pracy, tworzą z Lombardii swego rodzaju szkołę powiększającą, uwytatniającą wszystkie społeczne rozbieżności i teren podatny na nielegalne działania związane z handlem ludźmi i wykorzystywaniem prostytutki. Na rynku prostytutki uprzemysłowionej Lombardii ludzie są narażeni na różnego rodzaju handel taki jak prostytutka kobiet, mężczyzn, transseksualistów i nieletnich. Zjawisko to ma miejsce na ulicach, w mieszkaniach, nielegalnych domach publicznych, poprzez ogłoszenia w gazetach lub internecie, zarówno na obszarach podmiejskich, jak i w centrum, w pociągach czy hotelach w okolicach dworców. Ta forma wykorzystywania jest połączona z handlem: kobietami do towarzystwa, masażystek i pomocników we wszystkich rodzajach pracy. Zbadanie opinii osób, które znają i żyją w rzeczywistości miasta i regionu, osób, które poprzez swoją pracę stykają się z problemami dotyczącymi równouprawnienia, praw kobiet, przemocy i wykorzystywania, było konieczne. Dlatego też zdecydowano przeprowadzić wywiad z osobami działającymi w organizacjach kobiecych czy w lokalnych stowarzyszeniach (stowarzyszenia mające za cel walkę z handlem i prostytutką, a także agencje zajmujące się ogólnie prawami kobiet); twórcami polityki, czyli władzą Regionu Lombardii, oraz osobami egzekwującymi prawo jak policja. Wynikająca z tego struktura jest trudna do określenia. Opisuje ona zjawisko, które jednocześnie jest wyraźne i ukryte, a którego mieszkańcy są czasem “cichymi współsprawcami”.

4.4.2. Struktura narodowa.

Włoski model walki z handlem ludźmi bierze swój początek z wcześniejszych doświadczeń innych państw, dotyczących niewolnictwa i wykorzystywania prostytutki, gdyż Włochy wprowadziły handel ludźmi jako odrębne przestępstwo dopiero w sierpniu 2003 (Ustawa 228/2003 środki przeciwko handlowi ludźmi). Artykuł 601 kodeksu karnego (nowe przestępstwo dodane przez ustawę 228/03) traktuje handel ludźmi jako przestępstwo. Jeśli chodzi o definicję handlu ludźmi, Włochy wprowadziły w życie protokół ONZ i ramową decyzję UE dotyczącą handlu ludźmi. Nowe prawo podtrzymuje bliskie powiązanie pomiędzy niewolnictwem a handlem ludźmi:

- > pozycja artykułu wewnątrz kodeksu karnego: 600 niewolnictwo / 601 handel. To jasno wskazuje, że handel jest przestępstwem przeciwko osobie i ciężkim naruszeniem podstawowych praw człowieka (prawa do życia, wolności i bezpieczeństwa);
- > kara przewidziana przez prawo to pozbawienie wolności od 8 do 20 lat, tak jak w przypadku przestępstwa niewolnictwa.

Artykuł 600 kodeksu karnego (wg poprawki przez ustawę 228/03), traktuje jako przestępstwo fakt sprowadzania lub przetrzymywania kogoś w stanie niewolnictwa lub służebności. Przed poprawką wprowadzoną w 2003 roku artykuł 600 wykorzystywany był do karania handlu ludźmi, obejmującego nieletnich i kobiety wykorzystywane do prostytutki lub żebrania, kiedy to handlarze sprawowali całkowitą kontrolę nad wykorzystywaną osobą. W celu karania tego typu przypadków podporządkowania, nie podchodzących pod pojęcie niewolnictwa, włoski ustawodawca wniósł poprawkę do artykułu 600, wprowadzając do kodeksu karnego pojęcie służebności. Było to dość nowatorskie, gdyż na płaszczyźnie międzynarodowej nie ma jasnej definicji niewolnictwa. Artykuł 600 karze "każdego kto sprowadza lub przetrzymuje inną osobę w stanie ciągłego podporządkowania w celu przymuszenia tej osoby do pracy lub wykorzystania seksualnego lub innych form wykorzystania." Handlarze mogą sprowadzić osobę do stanu niewoli – sytuacji ciągłego podporządkowania – wykorzystując w tej sytuacji bezbronność ofiary, bez użycia wobec niej fizycznego przymusu czy przemocy. Tak więc poprzez przestępstwo niewoli, możemy ścigać

handlarzy lub sutenerów, nawet jeśli teoretycznie ofiara mogłaby sprawiać wrażenie robienia tego, co chce, a w rzeczywistości osoba ta nie ma odpowiedniej i zadowalającej alternatywy do sytuacji wykorzystywania i łamania praw człowieka. Słabość ta może być fizyczna, psychiczna, społeczna czy ekonomiczna.

Jeśli chodzi o podejście do prostytucji, ustawa 75/1958 „za zniesieniem uregulowania prostytucji”, przyjmując model abolicjonistyczny, uznaje prostytucję sprzeczną z godnością, wolnością i równościąprostituujących się kobiet. Prawo włoskie stanowi zniesienie uregulowania prostytucji, uznaje prostytucję jako sprawę prywatną i ściga wykorzystywanie prostytucji (czynność pozyskiwania i ułatwianie prostytucji). Prawo uznaje wykorzystywanie prostytucji za przestępstwo przeciw porządkowi publicznemu czy moralności publicznej, raczej niż przestępstwo w stosunku do jednostki. Nie istnieje przepis przeciwko klientom prostytutek: w rzeczywistości kilku prokuratorów (oskarżycieli publicznych) próbowało uznać za wykroczenie ułatwianie prostytucji w zachowaniu klienta, który odwoził prostytutkę po stosunku seksualnym na jej miejsce na ulicę, ale tego typu interpretacja została odrzucona przez sąd. Niektórzy burmistrzowie, z zamiarem walki z widocznością prostytucji ustanowili kary administracyjne dla klientów za parkowanie lub blokowanie ruchu drogowego, podczas gdy kupowali seks. Obecnie debata publiczna jest otwarta jeśli chodzi o podejście do prostytucji. Odmienna postawa została przyjęta, jeśli chodzi o prostytucję dziecięcą karaną przez artykuł 600 bis kodeksu karnego: w tym przypadku prostytucja jest uznawana za formę współczesnego niewolnictwa i poważne przestępstwo w stosunku do danej osoby, tak że nawet klient może być ścigany.

Jeśli chodzi o *ochronę ofiar handlu*, włoskie prawodawstwo może oferować przydatną propozycję na wprowadzenie modelu interwencji: kluczową sprawą włoskiego modelu jest to, że daje on środki dla ochrony i promocji praw ofiary handlu, a nie tylko dla tych, którzy współpracują z władzami publicznymi przeciwko handlarzom. Włoski model zakłada kompletną strukturę dla ochrony i pomocy dla ofiar i świadków:

- > Od 1998 roku wg artykułu 18 ustawy imigracyjnej 286/98 obywatele krajów trzeciego świata mają prawo do czasowego pobytu i dostępu do programu pomocy społecznej;
- > Artykuł 13 ustawy 228/03 wprowadził specjalny program przejściowy dla ofiar niewolnictwa, niewoli i handlu.

Poprzez artykuły 13 i 18 włoskie prawodawstwo przyjęło przepisy bardziej korzystne niż te z dyrektywy UE 2004/81 i jest bliskie przepisom Rady Konwencji Europejskiej w sprawie Działania przeciwko Handlowi Ludźmi (żywym towarem) – maj 2005.

- > Osoby, które mogą otrzymać pomoc, to te, które są określone jako ofiary handlu. Te osoby, a nie tylko świadkowie i współpracujący z władzami sądowymi mają prawo do wszystkich środków pomocowych.
- > Celem pomocy jest wsparcie ofiar w regeneracji fizycznej, psychicznej, a także społecznej.
- > Pomoc udzielana jest przez władze państwowe przy współpracy z organizacjami pozarządowymi Od 199

4.4.3. Wnioski i rozporządzenia.

Przeszkody w walce z handlem i wykorzystywaniem seksualnym. Jeśli chodzi o włoskie prawodawstwo mające na celu walkę z handlem, rozmówcy pokazali, że istnieje pewna świadomość wprowadzenia nowych środków i możliwości uznania nowej włoskiej struktury legislacyjnej jako najlepszego wzoru na płaszczyźnie europejskiej. Nie ma luk legislacyjnych, istnieje raczej brak chęci politycznej i przede wszystkim niska kultura godności kobiety i równości płci. Wprowadzenie w życie ustawy, przedstawia więc poważne ograniczenia związane z chęcią i bardziej ogólnymi kwestiami kulturowymi.

“Prawo to tylko zapis na kawałku papieru, do tego dochodzi chciwość, kultura wykorzystywania kobiet (...) przemoc jest akceptowana na płaszczyźnie kulturowej...” To co jasno wynika z wywiadów, to że narodowe prawodawstwo w sprawie prostytucji nie nadaża za rozwojem zjawiska we włoskim kontekście. “Ograniczenia obecnej ustawy o prostytucji wynikają z faktu, że została ona nakreślona w zupełnie innym kontekście”⁵. Pojawia się pewien nieład pomiędzy potrzebą skorygowania ustawy o prostytucji, która jest uznawana za “cywilizowaną (kulturalną)”, ale nieodpowiednią, a potrzebą walką z handlem kobietami.

Często wydaje się, że pojawia się opinia, że jeśli chodzi o prostytucję, inna dyscyplina, legalizacja lub regulacja, może być skuteczna w drastycznym obniżeniu handlu w celu wykorzystywania seksualnego. W przeciwieństwie do tej tezy, w krajach europejskich, gdzie system

regulujący został ostatnio wprowadzony, nie tylko nie odnotowano tam obniżenia przypadków handlu, ale także prostytucja, nawet jeśli uregulowana jako “inna działalność gospodarcza” stała się metodą do prania brudnych pieniędzy przez organizacje przestępcze i wystawiła kobiety na niebezpieczeństwa, przemoc i ogólnie stan wykorzystania.

Przypis 5. Ustawa 75 z 1958 roku, znana jako ustawa Merlin, która powstała z myślą o zjawisku prostytucji kobiet włoskich w domach publicznych.

Główne akcje–najlepsze wzory.

Artykuł 18 ustawy o imigracji (dekret legislacyjny 286/88 znany jako ustawa Turco) dla ofiar handlu powziął kolejne kroki w kierunku uznania handlu za ściśle powiązany z sytuacją wykorzystywania i przemocy związanych z prostytucją. W szczególności pracownicy społeczni podkreślają, że nie można wymagać od ofiar handlu natychmiastowej współpracy z policją przeciw wyzyskiwaczom i w zamian za to oferować pomoc. “Współpraca z policją to proces, efekt końcowy a nie wymóg (...), aby umożliwić ujawnienie problemu, bitwa którą stoczyliśmy miała na celu pomoc kobietom bez konieczności donoszenia na wyzyskiwacza.” Zasadniczym zadaniem jest chronienie ofiar i danie im możliwości rehabilitacji społecznej, oferując konkretne alternatywne możliwości poprzez proces integracji społecznej. Wśród inicjatyw mających za cel walkę z przemocą wobec kobiet, artykuł 18 jest najbardziej znanym na płaszczyźnie narodowej, podczas gdy inicjatywy podejmowane na szczeblu lokalnym przez organizacje zajmujące się konkretnymi projektami są mniej rozreklamowane. Wśród nich można wymienić telefon zaufania przeciwko handlowi i przemocy, projekty realizowane przez stowarzyszenia przeciw przemocy, schroniska dla ofiar handlu, agencje pomocy przeciwko gwałtom, projekty Caritas. Jednakże podkreśla się potrzebę zwiększenia lepszego wglądu w te inicjatywy, aby lepiej zrozumieć skuteczność ich wpływu. *“Usługi są przedmiotami handlu, stały się pewnego rodzaju biznesem”*

Prostytucja, wykorzystywanie seksualne i handel.

Dyskusja wynikająca z zagadnień przedstawionych rozmówcom podkreśliła pogląd, że prostytucja jest związana z zaprzeczeniem praw kobiet. Prostytucja oraz “wybór sprzedawania jedyne go dostępnego środka” bierze swój początek z braku równych szans pozwalających

kobiecie na rzeczywistą możliwość dostępu do potrzebnych środków (edukacyjnych, kulturalnych i ekonomicznych) tak, aby mogła wybrać coś innego. Największe ryzyko, które wydaje się wyłaniać na podstawie rozmów, to uznanie handlu za problem sam w sobie, którym powinny zająć się wyspecjalizowane służby, które zapewniłyby naprawcze czy pomocnicze rozwiązania.

Jeśli w takim razie byłoby konieczne stawić czoła kwestii handlu z perspektywy bardziej ogólnych polityk, takich jak imigracja, zatrudnienie, prewencja i rehabilitacja społeczna, należy uznać, że powinny zostać dodane i ściśle z tym powiązane, środki zapobiegawcze, represyjne i pomocowe. Jednocześnie zostały podkreślone aspekty kulturowe, utrwalające brak równości między mężczyznami a kobietami i uznające prostytutkę. Istnienie prostytutki jest wynikiem nie tylko warunków społecznych i ekonomicznych, ale także w pewien sposób odzwierciedla sposób widzenia relacji pomiędzy mężczyznami a kobietami i ich roli.” Jest więc konieczne zająć się tą kwestią z kulturowego punktu widzenia, biorąc pod uwagę nasz kontekst, kulturę konsumpcji i posiadania, w której zakorzenił się handel ludźmi. Zaakceptowanie nierówności płciowej sprzyja sytuacjom, w których kobiety są wykorzystywane, mają niską świadomość samych siebie i swoich praw, a także są społecznie odizolowane. Niemożliwość dostępu do informacji i środków kulturalnych (...) jest to kontekst kulturowy, w którym rola kobiet ich podporządkowanie i zamknięte struktury rodzinne i społeczne powstrzymują kobietę od zdobycia wystarczającej świadomości, aby się zbuntować.

“Ta nierówność i podporządkowanie jest jeszcze bardziej widoczne w handlu wspieranym przez system kulturowy i rodzinny, który uznaje kobiety za niższe stworzenie, które powinno być całkowicie poddane mężczyźnie, w którym “jeśli jesteś istotą ludzką drugiej kategorii masz wybory drugiej kategorii i nie masz prawa do podejmowania decyzji pierwszej kategorii”. Rola kobiecych organizacji jest więc kluczowa. Dyskusja nad handlem nie powinna być prowadzona jedynie przez tych, którzy niosą pomoc, ale musi być rozwijana i wspierana przez kobiety, po to, żeby podnosić świadomość równej godności i żeby społeczeństwo miało świadomość tych kwestii.

Obecna debata nad prostytutką, powinna także brać pod uwagę zjawisko handlu jako czynnika, który zmienił wcześniejszą sytuację prostytutki we

Włoszech. Prawdę mówiąc rozwój nielegalnego handlu we Włoszech miał ogromny wpływ na warunki i zasięg zjawiska prostytucji. Jeśli przedtem ruch feministyczny zdecydowanie dyskutował o wykorzystywaniu czyjegoś ciała i wolności “pracy” w domach publicznych, przemoc i wykorzystywanie seksualne handlu nie pozwala już na traktowanie tej kwestii w kategoriach wyborów. Ruch kobiecy i feministyczny dyskutował nad ograniczeniami indywidualnej wolności wyboru, nad wykorzystywaniem czyjegoś ciała i życia. Jednakże, poza legislaturą, z punktu widzenia etycznego i świeckiego (odwiecznego), kwestia ta jest ograniczeniem nie podlegającym osądowi”. A także “(..) kiedy prostytucja jest połączona z handlem, wywołuje poniżenie i całkowite podporządkowanie razem z płaceniem”.

Pracując nad polityką przeciw prostytucji, konieczne jest zaplanowanie interwencji skierowanych na klientów (konsumatorów). Każdy może być klientem. Wszyscy jesteśmy konsumentami towarów, a pragnienie posiadania podtrzymuje rynek”. Organizacje kobiece donoszą o “tendencji konsumpcyjnej” prostytucji wraz z uproszczeniem problemu, prawie fatalistyczną akceptacją konsumpcji seksualnej. Kwestia edukacji nowych pokoleń i rola organizacji kobiecych na tym polu jest kluczowa, szczególnie w połączeniu między edukacją a respektowaniem ludzkich praw i edukacji i równouprawnienia między mężczyznami a kobietami. Prawie dla wszystkich rozmówców traktowanie klientów jako przestępców nie jest skuteczną metodą na promowanie prawdziwej zmiany, podczas gdy jest silnie podkreślana istota bezpośredniego karanie wyzyskiwaczy i nie uznawania ich za przestępców. Nieuznawanie za przestępców klientów powinno w każdym razie brać pod uwagę następujące aspekty. Wolność wyboru kobiet w przemyśle seksualnym jest ograniczona lub całkowicie nieobecna i klienci są aktorami rynku i przez to popierają nielegalną działalność. Żaden z rozmówców nie podkreślił, że jeśli chodzi o prostytucję nieletnich (wiek od 14 do 16 lat), prawodawstwo włoskie uznaje prostytucję za formę niewolnictwa i uznaje klienta za przestępcę, karząc pozbawieniem wolności lub grzywną. Z jednej strony jest podkreślana konieczność zrozumienia dynamiki potrzeby posiadania i dominacji, a z drugiej pojawiają się sugestie co do przeprowadzenia interwencji na poziomie edukacyjnym i kulturowym poprzez kampanie prewencyjne.

Jeśli nie zaczniemy dyskutować nad pojęciem posiadania w zakresie relacji mężczyzn i kobiet, nie możemy dyskutować o równouprawnieniu.

Zalecenia.

Kwestia kulturowa jest uznawana za główną przeszkodę we wprowadzaniu środków przeciw handlowi. Zjawisko wykorzystywania seksualnego jest przyjęte tak jak przyjęte są inne formy wykorzystywania. "Aspekt kulturowy, ciche przyzwolenie, do którego wszyscy się przyczyniają, począwszy od naszych rodzin, mężów, synów..."

Istnieją rozbieżności między sposobami wprowadzania ustawy na terenie kraju. Szczególnie, przy wydawaniu pozwolenia na pobyt kobietom w przypadkach, gdy nie współpracują one z policją, interpretacja prawa może być określona jako "prawie osobista, zależna od indywidualnej wrażliwości i od istniejących sieci (np. między policją a organizacjami pozarządowymi, które zarządzają schroniskami dla ofiar). Brakuje koordynacji na szczeblu centralnym."

Konieczne jest, aby mieć mocniejsze podejście do wykorzystania seksualnego jako negacji praw człowieka. Walka z prostytutką oznacza przede wszystkim rozwój praw kobiet, wzmacnianie ich roli w społeczeństwie, gwarantowanie ich obecności na szczeblu instytucjonalnym i określanie polityki w celu zwalczania wszystkich form negowania praw ludzkich. To się jeszcze nie zdarzyło lub nie ma ciągłości, gdyż brakuje zintegrowanej polityki mającej za cel wzrost szans dla kobiet w warunkach społecznej i ekonomicznej trudności. Polityka zatrudnienia nie daje skutecznej kontroli nielegalnego rynku pracy, w którym handel ludźmi – i to nie tylko ten związany z wykorzystywaniem seksualnym, ale także rynek opieki, sprzątanía czy upraw – jest objawem chorego rynku, który jest podtrzymywany przez niekontrolowane zjawisko migracji, gdyż brakuje bardziej wszechstronnych zasad dotyczących imigracji i zatrudnienia.

4.5. Litwa.

4.5.1. Wstęp.

Prezentacja organizacji.

Centrum Informacyjne Spraw Kobiet (WIIC) powstało w kwietniu 1996 roku, po zakończeniu działań przez Sekretariat Litewskiego Komitetu Przygotowawczego do Czwartej Światowej Konferencji ONZ w sprawie Kobiet.

Centrum pomagało we wprowadzanie w życie Planu Działania Awansu Kobiet na Litwie. Zarejestrowane jest jako organizacja pozarządowa i było wspierane przez ONZ-towski Program Rozwoju na Litwie.

Potrzeba utworzenia WIIC wynikała z faktu, że nie istniała tam żadna pojedyncza organizacja, która działałaby jako parasol zestawiający i reprezentujący w skoordynowany i ciągły sposób kwestie kobiece.

Centrum działa we współpracy z innymi pozarządowymi organizacjami kobiecymi, sektorem rządowym i międzynarodowymi agencjami w celu rozszerzenia perspektywy płci na wszystkie aspekty życia kobiet i zapewnienia, że perspektywy kobiece są reprezentowane w programach rozwojowych, jak i w polityce i reformach społecznych i dobrobytu.

Cele Centrum Informacyjnego Spraw Kobiet:

- > Dążenie do równych praw i możliwości dla kobiet i mężczyzn na Litwie;
- > Poprawa pozycji kobiet w życiu społecznym i prywatnym;
- > Rozwój środowiska równouprawnienia.

Główne linie działań WIIC:

- > Gender mainstreaming;
- > Przemoc wobec kobiet;
- > Handel kobietami;
- > Inicjatywy gender budgeting (budżetowanie pod kątem płci);
- > Kobiety i ICT.

Centrum Informacyjne Spraw Kobiet zaczęło zajmować się kwestią handlu już w 1995 roku:

- > w 1995 roku WIIC wsparło utworzenie Centrum Pomocy dla Rodzin Osób Zaginionych;
- > jako pierwsze w 1997 roku opublikowało broszurę w języku angielskim

- z fotografiami zaginionych dziewcząt;
- > opublikowało w 1997 roku upomnienie w języku litewskim dla kobiet i dziewcząt pracujących za granicą;
- > dziś WIIC posiada informacje o 21 organizacjach na Litwie pracujących z grupą docelową, 8 takich organizacji znajduje się w Wilnie.

W latach 2005/2006 WIIC wprowadziło w życie te projekty zajmujące się kwestią handlu kobietami i dziewczętami:

- > kampania prewencyjna przeciw handlowi ludźmi wspierana przez Ministerstwo Pracy i Bezpieczeństwa Społecznego;
- > północno-bałtycki pilotażowy projekt pomocowy, ochrona, bezpieczny powrót i rehabilitacja kobiet, ofiar handlu w celu wykorzystywania seksualnego;
- > zatrzymanie handlu kobietami i dziećmi;
- > sieć bałtycka sprzeciwiania się legalizacji i dekryminalizacji przemysłu prostytucyjnego i skupienia na potrzeby wspierane przez CATAW.

Tło badań.

Badania zostały przeprowadzone przez Centrum Informacyjne Spraw Kobiet między styczniem a lutym 2007.

Dotarto do 23 respondentów, wywiady zostały przeprowadzone podczas osobistych spotkań, a także telefonicznie. Porozmawiano z 4 kobietami i 21 mężczyznami: 10 burmistrzami różnych litewskich miast (tam, gdzie przeprowadzona została kampania w formie plakatów ulicznych "To wstyd kupować kobietę"), 10 członkami litewskiego parlamentu reprezentujących 4 komitety, 4 wysokimi funkcjonariuszami policji i jednym przedstawicielem władz miasta Wilna.

4.5.2. Struktura narodowa.

Litwa jest państwem pochodzenia, tranzytowym i docelowym jeśli chodzi o handel ludźmi. Kraje docelowe kobiet i dzieci sprzedawanych z Litwy obejmują Europę (Austria, Belgia, Czechy, Francja, Niemcy, Grecja, Irlandia, Włochy, Holandia, kraje północne, Polska, Rosja, Hiszpania, Turcja i Wielka Brytania) i inne kraje, takie jak: Izrael i Zjednoczone Emiraty Arabskie. Zapewnia się, że przepływ handlu ludźmi z Litwy przeniósł się z krajów takich jak: Grecja, Izrael czy ZEA na następujące kraje: Dania, Francja, Niemcy, Holandia, Hiszpania, Szwecja i Wielka Brytania.⁶ Kobiety z Rosji mogą być sprzedawane na Litwę, a kobiety z Obwodu Kaliningradzkiego, Białorusi, Łotwy i Ukrainy, jak też z wiejskich terenów Litwy są przywożone do większych miast na Litwie do prostytucji lub dalej do państw europejskich.⁷

Nie przeprowadzono żadnych badań jeśli chodzi o liczbę osób zamieszanych w przestępcze interesy handlu, ani nie zbadano dokładnie ilości kobiet w prostytucji. Oto dane dostarczone przez miejscowych specjalistów i ekspertów międzynarodowych:

- > w Wilnie pracuje 1,000 – 3,000 prostytutek ulicznych (wg centrum HIV). Eksperci zewnętrzni mówią o 3,000 – 10,000;
- > 15% z nich pochodzi z krajów sąsiadujących (Rosja, Białoruś, Ukraina itd.) – W rejonie dworca kolejowego i autobusowego w Wilnie ponad 130 kobiet zajmuje się uliczną prostytucją (wg centrum “Demetra”);
- > Codziennie w gazetach pojawia się 30–40 ogłoszeń dotyczących usług seksualnych;
- > około 6–8 kobiet jest wykorzystywanych w jednej agencji;
- > na terenie Wilna działa ok. 15–20 agencji;
- > agencje osiągają zysk ok. 1,5 miliona (dane oficjalne);
- > agencje osiągają zysk ok. 5 milionów (dane nieoficjalne).

Na Litwie rośnie liczba spraw sądowych związanych z handlem.

Podczas gdy w 1999 roku do sądu trafiła tylko jedna taka sprawa, w 2005 ilość zarejestrowanych spraw wynosiła 32 z czego skazano 20 osób. Narodowy program przeciw Handlowemu Wykorzystywaniu Seksualnemu i Wykorzystywaniu Seksualnemu Dzieci, który został przyjęty przez rezolucję nr 29 przez rząd litewski w styczniu 2000 roku,

zapewnia ochronę dzieci przed wykorzystaniem w celach komercyjnych. Celem strategicznym programu narodowego jest ustanowienie systemu prewencji dla dzieci doświadczających naruszenia na tle seksualnym i wykorzystania seksualnego na tle handlowym. Do osiągnięcia tego celu program zapewnia szkolenia i środki prawne, społeczne, medyczne, organizacyjne i informacyjne, zapewnia także funkcjonariuszy z odpowiednim przygotowaniem i metodami do walki z wykorzystaniem na tle handlowym i wykorzystywaniem seksualnym dzieci⁸.

W styczniu 2002 roku rząd przyjął program kontroli i zapobiegania handlowi ludźmi i prostytutce, Program 2005/2008 to jego kontynuacja. Jest on finansowany przez państwo i budżety miejskie. Program ten jest wprowadzany i koordynowany przez międzydepartamentowy komitet podlegający litewskiemu MSW. Północno-bałtycka grupa operacyjna przeciw handlowi ludźmi działa na Litwie od 2003 roku.

W październiku 2005 roku rozpoczęła pilotażowy projekt we wspieraniu, ochronie, bezpiecznym powrocie i rehabilitacji kobiet ofiar handlu w celu wykorzystania seksualnego – regionalna sieć północno-bałtycka składająca się z agencji państwowych i organizacji pozarządowych, odpowiedzialna za bezpieczny powrót i rehabilitację ofiar z narodowymi punktami ogniskowymi, łatwością przyjmowania, systemem informacji, wykwalifikowanym personelem (konferencje/seminaria szkoleniowe, podręcznik z przykładami rehabilitacji). Na Litwie nowy kodeks karny traktuje handel ludźmi jako przestępstwo, wszedł on w życie w maju 2003 roku. Kodeks karny określa jako handel ludźmi sprzedaż, zakup, czy w jakikolwiek inny sposób przenoszenie własności osoby w celu uzyskania jakiegokolwiek zysku materialnego czy osobistego. Kara, to pozbawienie wolności do 8 lat⁹.

Prawo administracyjne zabrania “zatrudniania w prostytutce”¹⁰. Przystępstwo podlega karze grzywny. Kolejne przestępstwo tego typu podlega karze aresztu do 30 dni¹¹.

Artykuł 182-1 (poprawka do 16/06/2005, wprowadzona w życie od 2005-07-07), przyznaje taką samą odpowiedzialność za świadczenie usług prostytutki i za zakup takich usług, oraz brak odpowiedzialności

jeśli osoba została wciągnięta w prostytucję:

- > poprzez uzależnienie
- > pod fizycznym / psychicznym gwałtem lub przez oszustwo
- > nieletnia
- > ofiara handlu ludźmi uznana za taką w procesie sądowym

Narodowy program przeciw Handlowemu Wykorzystywaniu Seksualnemu i Wykorzystywaniu Seksualnemu Dzieci, który został przyjęty przez rezolucję nr 29 przez rząd litewski w styczniu 2000 roku, zapewnia ochronę dzieci przed wykorzystaniem w celach komercyjnych. Celem strategicznym programu narodowego jest ustanowienie systemu prewencji dla dzieci doświadczających naruszenia na tle seksualnym i wykorzystania seksualnego na tle handlowym. Do osiągnięcia tego celu program zapewnia szkolenia i środki prawne, społeczne, medyczne, organizacyjne i informacyjne, zapewnia także funkcjonariuszy z odpowiednim przygotowaniem i metodami do walki z wykorzystaniem na tle handlowym i wykorzystywaniem seksualnym dzieci¹².

Przypis 6. Audra Sipaviciene and Danute Tureikyte "Handel kobietami na Litwie: zasięg, mechanizm i aktorzy" w "Handel kobietami w krajach bałtyckich: Zasięg walki i poszukiwanie skutecznych środków zaradczych – Raport" Wilno Międzynarodowa Organizacja Migracyjna, pp. 113.

Przypis 7. Audra Sipaviciene and Danute Tureikyte "Handel kobietami na Litwie: zasięg, mechanizm" Patrz także Donna M. Hughes and Tatyana A. Denisova, "transnarodowy związek polityczno kryminalny handlowania kobietami z Ukrainy Trendy w przestępczości zorganizowanej", 6 3-4 (2001): 11, <http://www.uri.edu/artsci/wms/hughes/tpcnexus>.

Przypis 8. Ruta Pabedinskiene "Obecna sytuacja i problemy wykorzystywania seksualnego dzieci oraz inne formy przemocy wobec dzieci na Litwie, Centrum Rozwoju Dziecka na Uniwersytecie Wileńskim, Karmaza Evaldas, Litwa, 13 września 2001, http://www.childcentre.info/news/lithuania/situation_in_lithuania.doc.

Przypis 9. Artykuł 149. W dodatku, nowy kodeks karny ustanawia więzienie do 4 lat za czerpanie zysków pieniężnych z prostytucji lub sutenerstwa, więzienie od 2 do 8 lat za czerpanie zysków pieniężnych z prostytucji lub sutenerstwa nieletnich lub za zatrudnianie, organizowanie czy kierowanie działaniami prostytucyjnymi z udziałem nieletnich, więzienie do 6 lat za organizowanie lub kierowanie kręgami prostytucyjnymi lub transport osób w celach prostytucji, więzienie na 3 lata za zatrudnianie do prostytucji, więzienie od 2 do 7 lat za zmuszanie jednostek do prostytucji przez przymus lub oszustwo lub zatrudnianie nieletnich do prostytucji, oraz więzienie od 2 do 10 lat za zatrudnianie do handlu dziećmi.

Przypis 10/11. Artykuł 182.1

Przypis 12. Ruta Pabedinskiene "Obecna sytuacja i problemy wykorzystywania seksualnego dzieci oraz inne formy przemocy wobec dzieci na Litwie, Centrum Rozwoju Dziecka na Uniwersytecie Wileńskim, Karmaza Evaldas, Litwa, 13 września 2001, http://www.childcentre.info/news/lithuania/situation_in_lithuania.doc.

Według danych Centrum Informacyjnego Spraw Kobiet, aktualizowanych we wrześniu 2007 roku, na Litwie znajduje się 29 organizacji i instytucji zapewniających pomoc ofiarom handlu. Są to miejsca od kilkułóżkowych schronisk na maksimum 3 noce do miejskich instytucji jak Pensjonat Wileński dla matki i dziecka, który może zapewnić ofiarom schronienie i wsparcie finansowe na czas do 6 miesięcy. Wiele większych projektów jest otwartych na problematykę handlu, grupy kobiece są zaangażowane we wszystkie większe międzynarodowe kampanie przeciw przemocy i handlowi kobietami i dziewczętami: 16 dni, V-day, petycje w czasie Mistrzostw Świata. Generalnie prawo litewskie jest odpowiednie, ale jest duża przepaść między samym prawem a jego wprowadzaniem w życie.

4.5.3. Wnioski i rozporządzenia.

Wyniki badań były całkiem przewidywalne – nie została odkryta ani wysoka wiedza w kwestii handlu ani ważność wprowadzania równości płciowej. Chociaż respondenci zgodzili się, że musi być wspólnie podjęty wysiłek ze strony społeczeństwa, polityków, policji i specjalistów do walki ze zjawiskiem handlu, jednak nie wymieniono ani dokładnych kroków ani konkretnych narzędzi.

Główne wnioski z badania:

- Prawie 100 procent respondentów zgadza się, że prostytutka i handel są ze sobą powiązane, że dziewczęta wpadają w prostytucję przez okoliczności spowodowane ubóstwem, głupotą, przyciągnięte łatwymi pieniędzmi. Wszyscy zgodzili się, że kobiety i dziewczęta w prostytucji pochodzą z wielu różnych grup społecznych, ale większość z nich jest z biednych i odrzuconych przez społeczeństwo grup. Żaden z przypadków zamieszania w prostytucję nie został oceniony jako poniżenie praw człowieka.
- Znajomość prawodawstwa narodowego i międzynarodowego dotyczącego handlu była bierna i bardzo ogólna. Większość była świadoma tego, że mamy odpowiednie albo bardzo dobre prawa, ale brak wprowadzania ich w życie jest kwestią powodującą problem handlu na Litwie. Prostytucja dziecięca była bardzo delikatnym tematem dla wszystkich respondentów oceniających limit wieku dziecięcego od minimum 16 do maksimum 18 lat.

Lecz brak odpowiednich kroków do walki z handlem dziećmi nie został w ogóle wymieniony. Odpowiedzialność za rozwiązanie wszystkich problemów związanych z handlem na Litwie zostały jasno odesłane do specjalistów w tej dziedzinie. Chociaż wszyscy posiadali ogólną wiedzę na temat korzystnych praw na Litwie, żaden nie potrafił przedstawić jasnego obrazu w jaki sposób te prawa wprowadzić w życie.

- ▶ Służby (policja, instytucje zdrowotne, opieka społeczna), które są odpowiedzialne za niesienie pomocy ofiarom prostytucji działają na Litwie, ale jednak ich praca nie jest powiązana czy skoordynowana – wszystkie te instytucje wykonują swoje zadania, nie są ukierunkowani na klienta (ofiary) – i przez to nie są w stanie zapewnić kompletnej pomocy ofiarom prostytucji i handlu.
- ▶ Artykuły w gazetach o łatwym i bogatym życiu wyrządzają szkodę.
- ▶ Pozarządowe organizacje kobiece na Litwie, żądają aby kobiety uprawiające prostytucję nie były karane.

4.6. Polska.

4.6.1. Wstęp.

Prezentacja stowarzyszenia.

Dom Zakonny Zgromadzenia Sióstr Urszulanek N.M.P.z Gandino działa w miejscowości Nurzec Stacja w Polsce od lipca 1995r. Schronisko zostało odnowione w czasie ostatnich dziesięciu lat, dzięki włoskim wolontariuszom. Organizacja chciała być blisko ludzi od samego początku działalności, zwłaszcza blisko kobiet i dziewcząt. Na podkreślenie zasługuje fakt, że duża znajoma sieć zaczęła współpracować, ofiarowując im ogromną pomoc. Ich przedsięwzięcia są oferowane jako szkolne wsparcie dla dziewcząt, głównie wtedy, gdy muszą pójść do dużych miast, aby ukończyć studia. W takich sytuacjach organizacja jest w stanie pokryć różne koszty (posiłek, materiały piśmienne, odzież, itd.). Co więcej, zapewniają zakwaterowanie samotnym kobietom, ciężarnym czy kobietom z dzieckiem, które doświadczają trudnych sytuacji. Wiele z nich próbuje znaleźć pracę w dużych miastach, ale popadają w okropne doświadczenie prostytucji. Odkąd organizacja próbuje przewidzieć moment, kiedy zwykłe problemy staną się przypadkami dewiacji, zamierza zbudować dom w Warszawie,

który zaoferuje matkom, zwłaszcza samotnym posiłek, schronienie, pomoc w znalezieniu pracy i zakwaterowanie do czasu uniezależnienia się. Co więcej, zgromadzenie chce zaoferować wsparcie socjalne, które może zastąpić brak rodziny i jest użyteczne w zdobyciu kobiecej autonomii i odpowiedzialności.

Tło badań.

W tok badań zaangażowały się następujące organizacje i instytucje jak również ich reprezentanci i operatorzy:

- > Rada Miasta Legionowo, Departament Zdrowia i Spraw Społecznych, który współpracuje z Domem Zakonnym Zgromadzenia Sióstr Urszulanek inicjującymi pomoc i wsparcie dla problemów społecznych, głównie dla biednych i samotnych kobiet;
- > Lokalny oddział zdrowia w Warszawie;
- > Wydział Karny policji w Legionowie;
- > Nauczyciele i pracownicy społeczni wspierający rodziny, pracujący z młodymi ludźmi pochodzącymi z rodzin patologicznych;
- > Agencja publiczna do spraw Zdrowia i Wsparcia Socjalnego.

Według osób, z którymi przeprowadzano wywiad, trudno jest określić na poziomie narodowym poziom/ wielkość/ rozmiar handlu ludźmi w celu wykorzystywania seksualnego, który w większości przypadków dotyczy kobiet pochodzących z innych krajów (Białorusi, Łotwy, Litwy, Ukrainy i Bułgarii). Ponadto, nie ma żadnych danych liczbowych dotyczących handlu ludźmi i prostytucji, istnieje obawa, że ten problem wzrasta i jest uważany za szkodliwy. Istnieją różne formy prostytucji. Najbardziej popularne są prostytucja na ulicach i w domach publicznych.

4.6.2. Struktura narodowa.

Według osób, z którymi przeprowadzano wywiad, prawodawstwo narodowe dotyczące handlu ludźmi zajmuje się problemem, ale wymaga ścisłego egzekwowania ze wsparciem policji i władz sądowych. Normy zapobiegania prostytucji istnieją, ale często nie są stosowane. "Trudno jest sprawić, aby prawo było respektowane a ofiara jest często pozostawiona bez odpowiedniego wsparcia."

Istnieje słaba wiedza w zakresie prawodawstwa międzynarodowego, ale uważa się je za efektywne: "Normy międzynarodowe są odpowiednie, lecz słabo znane. Jednakże, wiedza dotycząca aspektów prawnych polepsza się/ poprawia się." Pomimo słabej znajomości prawa, prostytutka i wykorzystywanie są uważane za działania nielegalne uprawiane przez organizacje przestępcze.

Wśród większości ankietowanych, pojawia się pogląd, że pomaganie prostytutkom jest trudne. "(...) jak w większości spraw to wybór osobisty lub nawet styl życia". W tym przypadku "pomoc jest możliwa, jeśli mentalność i wizja życia zmienia się". Ubóstwo i możliwość zarobienia łatwych pieniędzy są postrzegane jako główny powód prostytucji: "ci, którzy zajęli się prostytutką nie widzą żadnej innej drogi zarobienia i są kuszeni możliwością zarobienia większej ilości pieniędzy niż pracując legalnie. W takiej sytuacji, prostytutka może być postrzegana jako konieczność ekonomiczna." Oprócz ubóstwa inne przyczyny prowadzące do prostytucji są wymienione: społeczne poddanie/ upodmiotowienie kobiet, tradycje, słabe relacje, niski poziom kultury. Te przykłady wypłynęły od ankietowanych, którzy nie zajmują się bezpośrednio prostytutką i handlem ludźmi. Niektórzy z nich wspomnieli pragnienie zarobienia pieniędzy i "wolny wybór" kobiet, inni uważają, że ubóstwo i bezrobocie prowadzą do "patologii społecznych."

W definiowaniu inicjatyw, które mogą zostać podjęte, wyłaniają się dwa ważne aspekty biorące pod uwagę ofiary wykorzystywania seksualnego tj. zatrudnienie i edukacja. Zatrudnienie jest widziane jako możliwość ucieczki od prostytucji. "Powinniśmy interweniować poprzez edukację i możliwości zatrudnienia (...) i pomóc kobietom w znalezieniu pracy." Inne sugestie włączają pomoc kobietom i nauczenie ich tego, jakie są inne drogi życia poprzez grupy wsparcia, zwłaszcza jeżeli chodzi o ochronę dzieci. Co więcej, pomoc ofiarom handlu ludźmi jest potrzebne aby umożliwić im powrót do normalnego życia. "Jeżeli chodzi o ofiary handlu ludźmi, państwo powinno zapewnić pomoc socjalną, możliwość znalezienia pracy legalnej, zezwolenie na pobyt w danym kraju, jeżeli ofiary wyrażają chęć pozostania w danym kraju i podjęcia pracy. W tym przypadku kościół mógłby odegrać kluczową rolę oferując wsparcie dla inicjatyw mających na celu reintegrację, również z finansowego punktu widzenia.

Osoby przesłuchiwane nie znają wielu inicjatyw i wprowadzonych projektów. Wspominają o kilku przedsięwzięciach stowarzyszeń w regionie (Stowarzyszeń pozarządowych takich jak La Strada i Itaca) i planie narodowym dotyczącym ochrony i walki z handlem ludźmi 2005 – 2006. Prawie wszyscy, z którymi przeprowadzono wywiad podkreślili rolę, jaką odgrywa handel ludźmi w napędzaniu przemysłu erotycznego” nie mając szczegółowej wiedzy na ten temat. Jednak, wielu z nich uważa, że prostytucja w tym kraju nie zawsze jest związana z handlem ludźmi i uważają, że jest to wybór osobisty, związany z niekorzystnymi warunkami a nie z przemocą czy handlem ludźmi. Dla części przesłuchiwanym podczas wywiadu, prostytucja może być wynikiem stanu bezbronności. “Jest to popierane/ akceptowane w ramach kontekstu społecznego i rodzinnego, jest to spowodowane słabym wykształceniem czy nawet nadużyciem przez niektóre kobiety uprzejmości.” Jeżeli chodzi o handel, to zarysowuje się jasna różnica pomiędzy handlem ludźmi a nielegalną imigracją. “Główną różnicą pomiędzy tymi dwoma zjawiskami jest niemożność zdecydowania o własnej przyszłości.”

Aspekt moralny zależy od silnej religijności kraju. “Prostytucja prowadzi do negatywnych skutków dla społeczeństwa. Niska moralność, wzrastająca liczba aborcji, złe nawyki, młodzi ludzie liczą na łatwe życie i chcą się wzbogacić wykorzystując innych, różne formy przestępczości stają się coraz bardziej powszechne, degradacja ludzkości i oddalenie się od Boga, i ostatecznie upadek narodości.” Klient jest widziany jako ktoś “bez moralności” i może to jest powodem dla którego wielu przesłuchiwanym w wywiadzie uważają przestępczość klienta pozytywną miarą.

4.6.3. Wnioski i rozporządzenia.

Jedną z przeszkód walki z wykorzystywaniem seksualnym jest oczywiście rynku i kierujący nim popyt. Klientem, według przesłuchiwanym w badaniu, może być każdy człowiek/ mężczyzna.

“Prostytucja jest bardzo popularna i popierana przez tak zwanych dobrych kolegów, którymi w większości przypadków są wierzący, dobrzy ojcowie i mężowie. Generalnie, każdy może być klientem, bez względu

na wiek czy status społeczny.”

“Moralne odrodzenie społeczeństwa” jest widziane jako jeden z koniecznych elementów mających się przyczynić do zredukowania wykorzystania seksualnego kobiet i dzieci. Co więcej, redukcja tych sytuacji może przyczynić się do poprawy ekonomicznej. “Z jednej strony są dzieci, które dzięki prostytutce mogą znaleźć pieniądze potrzebne na wydatki ich rodziców, z drugiej strony są dorośli, którzy wykorzystują swoją przewagę.”

U biorących udział w badaniu, idea wykorzystania seksualnego i handlu ludźmi związane z pogwałceniem praw człowieka i równych szans nie pojawiają się. Jednakże, niektórzy przesłuchiwanym odnoszą się do społecznego podporządkowania kobiet. Sugestie i inicjatywy popierające zasadę równości płci i równego dostępu do zasobów nie są przedstawiane. Status wprowadzenia/ wdrożenia tych zasad nie jest również określony.

Przesłuchiwanym w badaniu nie wskazują kwestii praw kobiet i jak te prawa mogą pozostać trzonem polityki, która miałaby chronić i rozróżnić handel ludźmi i wykorzystywanie seksualne kobiet i dziewcząt.

4.7. Szwecja.

4.7.1. Wstęp.

Prezentacja organizacji.

BalticFem jest międzyregionalną organizacją pozarządową, z siedzibą w Norrtälje w Szwecji.

Organizacja została założona na jesieni 2002 roku przez grupę doświadczonych i zaangażowanych osób, które od dłuższego czasu pracowały w dziedzinie równouprawnienia.

Głównymi celami BalticFem są:

- Nasze zaangażowanie w równouprawnienie – wierzymy, że sprawiedliwe i rozwijające się społeczeństwo może być osiągnięte tylko, gdy zarówno mężczyźni jak i kobiety będą mieć takie same

prawa, obowiązki i możliwości.

- > Nasze zainteresowanie zatrudnieniem i przedsiębiorczością – tylko jeśli ludzie są w stanie utrzymać się przez legalne własne dochody możemy dojść do prawdziwie zrównoważonego rozwoju, który przyniesie pożytek wszystkim obywatelom.
- > Nasza wiedza o regionie Morza Bałtyckiego, właściwe wyzwania i korzyści (jak np. kwestie handlu i integracji) regionu naszego pochodzenia.

BalticFem posiada wiedzę, środki i możliwości do zarządzania projektami o różnej wielkości. W 2002 roku zarządził projektem o nazwie “Udział kobiet w Dialogu Europejskim i Strategiach Zatrudnienia”, przez krótko Dialoguefem, finansowanym przez Komisję Europejską, DG sprawy zatrudnienia i społeczne. Ogólnym celem projektu był wzrost wiedzy o Europejskiej Strategii jako narzędziu promującym udział kobiet w rynku zatrudnienia. Od tamtej pory pracował przy kolejnych projektach, które powstały dzięki nowym doświadczeniom, które organizacja i jej partnerzy zdobyli i zdobywają.

Mają jedno porozumienie, które potwierdzili pracując z projektem Dialoguefem, to jest ukierunkowanie projektu na proces, aby czerpać korzyści z doświadczeń wszystkich zaangażowanych aktorów, a Internet może być naprawdę użytecznym narzędziem.

Skupia się głównie na rozwoju silnej sieci organizacji pozarządowych, aby zwiększać wiedzę i podnosić świadomość wokół tej kwestii. Będący w toku projekt, w którym uczestniczą, np.

“EQUAL – to współpraca przeciwko handlowi” który jest wyjątkową współpracą, gdzie uczestniczą władze, kościoły, muzea, uniwersytety i organizacje pozarządowe (wśród nich BalticFem). Działanie to jest podzielone na trzy działy tematyczne:

- > Władze pracujące razem przeciwko handlowi ludźmi;
- > Akcja Warto żyć (sieć pozarządowych organizacji);
- > Podnoszenie świadomości i wsparcie Współpraca przeciwko handlowi jest finansowana przez UE – europejskie fundusze społeczne.

Tło badań.

Źródło stanowiły: dokumenty z poprzedniego rządu Szwecji, krótkie wywiady ze służbą cywilną w ramach nowego Ministerstwa Integracji i Równości Płci i krótka odprawa doradcy politycznego nowego rządu ds. równości płciowej.

4.7.2. Struktura narodowa.

Zgodnie ze wspólną deklaracją Unii Europejskiej z 1997 r. (Deklaracja Haska), Narodowy Wydział Dochodzeniowy (NCID) Policji Narodowej został mianowany Narodowym Reporterem Szwedzkim ds. handlu ludźmi. NCID co roku zbiera i analizuje informacje na temat zasięgu handlu ludźmi w Szwecji, a także pomiędzy Szwecją i innymi krajami i daje zalecenia jak można jemu zapobiegać i przeciwdziałać, odpowiada przed szwedzkim Rządem.

Według NCID, co roku przybywa do Szwecji od 400 do 600 kobiet, które są ofiarami handlu ludźmi w celu wykorzystania seksualnego. Większość z nich pochodzi z krajów nadbałtyckich, wschodnioeuropejskich czy Rosji. Handlarze często werbują ofiary przez telefon, oferując zatrudnienie jako kelnerki, tancerki czy pomoc domowa. Kiedy kobiety czy dziewczęta przyjeżdżają do kraju docelowego, sutenerzy zazwyczaj zabierają im paszport i inne dokumenty. Często są wykorzystywane seksualnie i gwałcone przez handlarzy jako rodzaj "inicjacji", a później prostytuują się w domach publicznych, seks klubach, gdzie są odizolowane od reszty społeczności.

Są obserwowane przez sutenerów, którzy często inkasują większość ich zarobków i których kontrola nad nimi – kobietach w tarapatkach w obcym kraju, nie znające języka i bez pozwolenia na pobyt – jest praktycznie absolutna. Handlarze i sutenerzy dostarczają kobiety do szwedzkich miast i miasteczek przygranicznych, gdzie lokalni mieszkańcy kupują je, wykorzystują seksualnie zanim odeślą je z powrotem do kraju pochodzenia.

1 lipca 2002 roku weszła w życie w Szwecji legislatura, która ustanowiła

odpowiedzialność karną za handel ludźmi w celach seksualnych. 1 lipca 2004 zostały wniesione do niej poprawki, rozszerzając traktowanie jako przestępstwo na wszystkie formy handlu ludźmi, włączając handel wewnątrzpaństwowy i w celach, np. przymusowej pracy czy handel organami. Zgodnie ze szwedzkim kodeksem karnym rozdział 4, s.1a, odpowiedzialność karna za handel ludźmi stosuje się do każdego, kto poprzez użycie bezprawnego przymusu lub oszustwa, wykorzystując słabość osoby lub w każdy inny nielegalny sposób werbuje, przewozi, daje schronienie, przyjmuje albo wykonuje temu podobne działania w stosunku do osoby, aby uzyskać nad nią kontrolę, po to żeby ta osoba:

- > podlegała przestępstwom seksualnym oraz jak ustanowione przez kodeks karny rozdział 6, sekcja 1, 2, 3, 4, 5 lub 6 przygodnym stosunkom płciowym czy innym formom wykorzystania dla celów seksualnych;
- > podlegała aktywnej służbie lub przymusowym pracom lub innym wymuszonym stanom;
- > wykorzystana w celu usunięcia organów;
- > wykorzystany w inny sposób powodujący cierpienie tej osoby.

Odpowiedzialność karna rozszerzona jest na każdego, kto dla tych celów, przejmuje kontrolę nad inną osobą lub przekazuje tę kontrolę komu innemu, i na każdego kto popełni czyny wymienione w pierwszej sekcji w stosunku do osoby poniżej 18 roku życia, nawet jeśli nie zostały użyte nielegalne środki. Osoba uznana za winną handlu ludźmi jest skazywana na więzienie na minimum 2 lata do maksimum 10 lat.

1 października 2004 roku zostały wprowadzone poprawki do przepisów karnych Ustawy o Cudzoziemcach. Badając transnarodowe jak i również wewnętrzne przestępstwa, policja i prokuratorzy wcześniej napotykali problemy, ponieważ nie istniały podstawy prawne dla ofiary czy świadka, który nielegalnie przebywa w Szwecji, żeby mógł pozostać tam na czas procesu sądowego. Biorąc pod uwagę istotność pracy przeciwko handlowi ludźmi, do Ustawy o Cudzoziemcach włączono nowe przepisy dotyczące możliwości wystawienia pozwolenia na pobyt na czas określony.

Zezwolenie na pobyt na czas określony może być wydane ofierze lub świadkowi, jeśli uzna się za konieczne zamknięcie wstępnego śledztwa lub głównego dochodzenia w przypadku przestępstwa. W zależności od skomplikowania śledztwa lub gdy zostanie złożony wniosek do sędziego, długość pozwolenia może zostać przedłużona na wniosek prokuratury. Podczas pobytu w Szwecji ofiary będą miały prawo do opieki zdrowotnej i pomocy społecznej. Zgodnie z aktem służb społecznych, władze komunalne mają najwyższą odpowiedzialność przy zapewnieniu wszystkim swoim obywatelom wsparcia i opieki jakiej potrzebują. Samorządy miejskie jak i regionalne władze zdrowotne otrzymują od państwa zwrot poniesionych kosztów.

Poprzedni rząd Szwecji (Partia Socjalistyczno–demokratyczna) zaczął pracę nad Narodowym Programem Działania do walki z handlem ludźmi. Narodowy Program Działania został podzielony na dwa plany akcji:

- > Narodowy Program Działania do stałej pracy przeciw prostytucji i handlowi ludźmi dla celów seksualnych, szczególnie kobietami i dziećmi.
- > Narodowy Program Działania do walki z handlem ludźmi do celów wymuszonej pracy, usuwania organów i innych form wyzysku.

Od wyborów w 2006 roku Szwecja ma nowy rząd, sojusz pomiędzy czterema partiami pravicowymi. Obecnie zaczął on pracę nad "Narodowym Programem Działania do walki z handlem żywym towarem". Zostanie on przedstawiony w maju lub czerwcu 2007.

4.7.3. Wnioski i rozporządzenia.

Prostytucja, wykorzystywanie seksualne i handel.

W Szwecji prostytucja uznawana jest jako przemoc mężczyzn wobec kobiet i dzieci. Jest oficjalnie uznana za formę wykorzystywania kobiet i dzieci, co stanowi poważny problem społeczny, szkodliwy nie tylko dla samej prostytuującej się kobiety czy dziecka, ale także w szerokim zakresie dla społeczeństwa. Równość płciowa będzie nieosiągalna dopóki mężczyźni będą kupować, sprzedawać i wykorzystywać kobiety i dzieci poprzez prostytucję.

W legislaturze dotyczącej ciężkiego naruszenia nietykalności kobiet, rząd szwedzki i parlament, określiły prostytucję jako formę męskiej przemocy wobec kobiet i dzieci. Od 1 stycznia 1999 roku, kupowanie lub próba kupienia usług seksualnych stanowi przestępstwo karne podlegające karze grzywny lub pozbawienia wolności do 6 miesięcy. Kobiety i dzieci które są ofiarami prostytucji i handlu nie podlegają reperkusjom prawnym.

1 kwietnia 2005 roku legislacja zabraniająca zakupu usług seksualnych została rozszerzona na przypadki, gdzie opłata była obiecana lub uiszczona przez kogoś innego.

Od kiedy prawo weszło w życie, wedle informacji dostarczonych przez policję i służby społeczne, odnotowano znaczny spadek liczby kobiet uprawiających uliczną prostytucję.

Liczba mężczyzn kupujących usługi seksualne zmniejszyła się, tak samo jak werbowanie kobiet do prostytucji. Według Narodowego Biura Śledczego, prawo powstrzymuje handlarzy od osiedlania się w Szwecji.

Szwedzki kodeks karny, rozdział 6, sekcja 11.

Osoba, która w innych przypadkach niż te opisane wcześniej w tym rozdziale, otrzymuje okazjonalny stosunek płciowy w zamian za opłatę, zostanie skazana za zakup usług seksualnych na grzywnę lub pozbawienie wolności do 6 miesięcy. To co zostało określone w pierwszej części ma zastosowanie, jeśli opłata została obiecana lub wniesiona przez kogoś innego.

Jak zapisane w rządowym projekcie ustawy "Przemoc wobec kobiet" (prop. 1997/98:55) Narodowa Komisją Szwedzka do spraw Zdrowia i Dobrobytu ma za zadanie stale monitorować i zbierać informacje o zasięgu prostytucji w Szwecji i o krokach podejmowanych w ramach służb socjalnych, a także śledzić rozwój międzynarodowy.

1 kwietnia 2005 roku do kodeksu karnego Szwecji dodano nową część (Rozdział 6, s. 9) traktowanie jako przestępstwa kupowania usług seksualnych od dzieci. Przestępstwo jest karalne grzywną lub pozbawieniem wolności do maksimum dwóch lat.

Równość płciowa, prostytucja i handel.

Tak jak przy innych formach przemocy popełnianej przez mężczyzn wobec kobiet, prostytucja jest szczególnym zjawiskiem płciowym. Przytłaczająca większość ofiar, to kobiety i dzieci, podczas gdy przestępcami są wyłącznie mężczyźni.

Prostytucja i handel ludźmi wymaga popytu wśród mężczyzn na kobiety i dzieci, głównie dziewczynki. Gdyby mężczyźni nie uważali tego za ich oczywiste prawo do kupowania i wykorzystywania seksualnego kobiety i dzieci, prostytucja i handel ludźmi w celach seksualnych nie istniałyby. Handlarze ludźmi i sutenerzy korzystają z ekonomicznej, społecznej politycznej i prawnej subordynacji kobiet i dziewcząt. Fakt, że kobiety które cierpią na dodatkowy ucisk, taki jak rasizm, są w zbyt dużym stopniu obecne w światowym przemyśle prostytucji, jest tego jasnym dowodem.

Ponieważ jest już tradycją, że mężczyzna który kupuje i wykorzystuje prostytutującą się kobietę i dziewczęta działa z "naturalnej" męskiej potrzeby seksualnej, motywy leżące u podstaw rzadko były badane czy poddawane w wątpliwość. Zamiast tego, uwaga skoncentrowała się na prostytutujących się kobietach i dziewczętach, pomimo faktu, że prostytucja jest podtrzymywana przez zachowanie i pragnienia seksualne mężczyzn. Tak więc kim są ci mężczyźni, którzy widzą to jako ich prawo kupowanie kobiet i dzieci i poddawanie je poniżaniu i bolesnym seksualnym atakom i naruszeniom?

Według najnowszych badań przeprowadzonych przez narodowy instytut Zdrowia Publicznego (NIPH 2000>17), jeden na ośmiu mężczyzn w Szwecji przynajmniej raz w życiu kupuje seks. Te jednostki reprezentują przekrój Szwedów w każdym wieku ze wszystkich warstw społecznych. Wielu jest żonatych lub mieszkają wspólnie i mają dzieci. Wygląd typowego klienta jako samotnego dewianta (zbocheńca) nie jest poparty przez fakty. To raczej dobrze ubrany, dobrze zarabiający, pochodzący ze średniej klasy ojciec rodziny w delegacji.

Nabywcy mają pieniądze, stabilność, wykształcenie i władzę, w przeciwieństwie do kobiet i dzieci, które kupują. Badanie przeprowadzone w Sztokholmie w 2002 roku dowiodło, że przynajmniej 10% chłopców w wieku od 16 do 25 lat kiedyś "zapłaciło za usługi seksualne".

5. Ustalenia i rozporządzenia.

Zarówno nasze własne doświadczenia oraz międzynarodowe badania sugerują, że termin handel ludźmi jest interpretowany różnie w krajach UE i różne kraje utworzyły zróżnicowane międzynarodowe normy (konwencje i wymagania) w ich własnych, krajowych systemach prawnych i instytucjonalnych. Co więcej, znaczące różnice zostały znalezione w aplikacjach norm międzynarodowych i prawach krajowych.

Niektóre kraje akceptują lub przynajmniej tolerują podnoszenie kwestii prostytucji oraz handlu ludźmi jako prawo kobiet albo problem płci, podczas gdy inne kraje kpią z tych tematów. Te różnice widoczne są również we wsparciu i w postrzeganiu organizacji społecznych, będących rzecznikami praw kobiet i pomagających ofiarom handlu ludźmi, otrzymywanymi w danym kraju.

Co więcej, powszechnie wiadomo, że starzy członkowie, którzy są w dużo lepszej sytuacji ekonomicznej i społecznej niż nowo przyłączone kraje, mają bardzo różne rozwiązania dotyczące handlu ludźmi. Wystarczy wspomnieć, że niektóre kraje przyłączyły się do konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zwalczania handlu ludźmi, podczas gdy inne kraje tego nie zrobiły. Zgodnie z punktem widzenia niektórych krajów i organizacji, prostytucja i handel ludźmi są dwoma niezależnymi fenomenami, gdy dla innych krajów są to dwa aspekty tego samego problemu społecznego. W niektórych krajach prostytucja jest legalnym źródłem zarabiania pieniędzy a zatrudnianie prostytutek w domach publicznych jest legalnym biznesem; w innych krajach zarówno zarabianie na prostytucji i korzystanie z usług są karane.

Więcej różnic można znaleźć w mniej lub bardziej biednych, nowo przyłączonych krajach. Upadek bloku wschodniego i sfery wpływów radzieckich przyczynił się w ciągu ostatnich piętnastu lat do fundamentalnych zmian w handlu ludźmi. Dokonało się to poprzez polepszenie się technologii, np. Internet, telefonię komórkową itd. Musimy przyjąć do wiadomości fakt, że prawie wszystkie z tych krajów stały się źródłami dla rynków prostytucji w Europie Zachodniej.

To sprawia, że problem staje się bardziej złożony: problemy są bardzo różne w kraju, gdzie część kobiet i dzieci w lokalnej prostytucji pochodzi z innych krajów (a zdecydowana część organizacji przestępczych "handlujących" nimi jest stworzona również z obcokrajowców), niż w krajach, gdzie lokalne organizacje angażują miejscowe kobiety i dzieci w prostytucję lokalną lub zagraniczną.

Rozwinięte kraje w Europy Zachodniej podejmują poważne wysiłki, aby zapewnić swoim obywatelom prawo do dzielenia się korzyściami dóbr płynącymi z dóbr społecznych i stworzenia sieci solidarności społecznej wokół tych, którzy są w najgorszej sytuacji.

Równocześnie, poziom krajowej prostytucji spada, ponieważ liczba uciśnionych, pozbawionych praw, bezsilnych kobiet i dzieci również się kurczy. W rezultacie wzrastającego dobrobytu, trendy w popycie są całkowicie przeciwne. Po transformacjach społecznych w Centralnej i Wschodniej Europie, seksturystyka z Zachodu na Wschód spowodowała rozkwit lokalnej prostytucji, uaktywniając i generując lokalne źródła handlu ludźmi. Ciągła dostawa prostytutek jest zapewniona ze względu na rosnącą liczbę ludzi biednych i żyjących w nędzy.

Zdolność absorpcyjna rynku prostytucji w Zachodniej Europie jest oszacowana przez organizacje międzynarodowe (ONZ, Międzynarodową Organizację do Spraw Migracji) na wiele setek tysięcy, gdyż tyle przybywa świeżo importowanych prostytutek rocznie.

Europa Zachodnia jest regularnie zaskakiwana raportami dotyczącymi brutalności, przemocy, wykorzystywania, braku praworządności, które pojawiają się równolegle z handlem ludźmi.

To nie powinno być zaskoczeniem: prostytucja jest głównie nadużyciem, wykorzystywaniem i brakiem praworządności. Jedyną różnicą jest to, że prostytutki przychodzące z innej kultury, religii i nie mówiące w danym języku, są nawet bardziej narażone na cierpienia.

Dodatkowo, obok swoich zasobów naturalnych, biedne kraje eksportują prostytucję na Zachód po cenach dumpingowych. Tak długo jak istnieje popyt, zainteresowane grupy znajdą sposób, aby dotrzeć do klienta bez względu na fakt, że prostytucja postrzegana jest jako handel ludźmi.

Odpowiedzialność rządów europejskich i obywateli jest ogromna. Każdy powinien dostrzec ostry kontrast pomiędzy emancypacją kobiet w społeczeństwach Europy Zachodniej a losami ich koleżanek z Centralnej i Wschodniej Europy i innych części świata, pchanych w niewolnictwo.

Na bazie tych rezultatów i toczącego się dialogu z Organizacjami Pozarządowymi (NGO), egzekwującymi prawo i władzami publicznymi, Europejska Sieć przeciw Handlowi Kobietami w celu wykorzystania seksualnego, (ENATW) chciałaby zachęcić do dalszej debaty i inicjowania konkretnych działań na szczeblu europejskim w ramach następujących tematów:

> Włączenie polityki płci do zwalczania głównych przyczyn zatrudnienia kobiet w sektorze usług seksualnych.

W większości krajów UE istnieją w ostatnich latach polityczne inicjatywy, celem, których jest zwalczanie problemu handlu ludźmi. Są to reformy prawne, nowe usługi dla ochrony ofiar, podnoszenie społecznej świadomości, polityka koordynująca działania na szczeblu krajowym i międzynarodowym. Unia Europejska i ramy prawa danego narodu, zajmującego się handlem ludźmi i wykorzystywaniem seksualnym zawodzą, gdy chce się chcąc stworzyć połączenia wśród tych obszarów polityki. Redukuje się często sprawy nierówności płci i promocję praw kobiet. Prawne i polityczne działania w celu zwalczania handlu ludźmi i wykorzystywania seksualnego wymagają dalszego wsparcia. Musi występować stały nacisk na promocję i wprowadzenie zasad równości płci. Celem jest pogłębienie procesu włączania kobiet w życie społeczne, gdyż objęte są ryzykiem izolacji.

Wydzielone dane powinny zostać zgromadzone i opublikowane. Dotyczyłyby prostytucji i handlu ludźmi. Wskazywałyby na rodzaj przestępstwa i sposób łamania prawa, na płeć, wiek, region geograficzny. Ujmowałyby postanowienia, jakie zostały podjęte.

> Sektor usług seksualnych i ochrona praw kobiet.

Wykorzystywanie kobiet i przemoc w ramach sektora usług seksualnych są w dużym stopniu widziane jako sprawy odnoszące się do migracji ekonomicznej albo porządku publicznego, podczas gdy temat związany z problematyką płci jest często nieobecny w debacie politycznej. Promowanie prostytucji i biznesu usług seksualnych przez

Państwa Członkowskie UE jako możliwa odpowiedź na feminizację biedy jest pogwałceniem praw człowieka i zasad równości płci. Kraje, które legalizują prostytucję i wspierają biznes usług seksualnych nie tworzą ram ochronnych dla praw kobiet, nie pomagają w zmianie pozycji kobiet, które są prostytutkami. A najważniejsze jest to, że:

- > nadużycie, przemoc i wykorzystywanie spowodowane przez prostytucję i sektor usług seksualnych nie są uważane za priorytety polityki w programie politycznym i społecznym;
- > tam, gdzie działania zostały podjęte, aby zalegalizować/ uregulować sektor usług seksualnych, kobiety wyzyskiwane przez prostytucję i handel ludźmi nie są w stanie donieść o przemoc, jakiej doświadczyły;
- > nie podejmowane są interwencje przeciwko warunkom, w jakich handlarze ludźmi i “przedsiębiorcy usług seksualnych” mogą łatwo i efektywnie docierać w kobiety i dzieci.

Związek pomiędzy podejściem prawnym do prostytucji i handlu ludźmi wymaga dalszych studiów i analizy.

> **Wpływy popytu.**

Pomimo faktu, że większość przemocy i nadużyć w sektorze usług seksualnych popełnianych jest przez mężczyzn przeciwko kobietom, to klient nie jest brany pod uwagę jako część łańcucha wykorzystywania seksualnego. Popyt na usługi seksualne, jak również na “przedsiębiorców usług seksualnych” jest skierowany do czynnych uczestników przemysłu seksualnego. Czynności ochronne dotyczące perspektywy kulturalnej i podnoszenia świadomości społecznej są potrzebne po to, by stawić czoło dyskryminacji płci, nadużyciom, przemocy i wykorzystywaniu w ramach pełnoprawnego biznesu usług seksualnych.

Bazując na badaniach przeprowadzonych w Szwecji i we Włoszech powinno się rozwijać i wprowadzać metodologię badań naukowych do innych krajów UE.

> Szkolenia w zakresie standardów UE dotyczących handlu ludźmi i równości płci.

Aby rozwijać wprowadzenie działań europejskich w zakresie prawa i polityki celem zapobiegania handlowi ludźmi, konieczne wydaje się włączenie tych tematów do edukacji na uczelniach wyższych, do szkoleń dla pracowników służby cywilnej, policji i pracowników społecznych. Programy edukacyjne dla młodzieży, związane z tematem zasad równości płci, powinny zostać stworzone jako kluczowe przedsięwzięcie zapobiegające handlowi ludźmi i wykorzystywaniu seksualnemu.

Zapraszamy na stronę
www.aretusa.net

Aretusa Państwa Członkowskie:

Asociacion de Oviedo y Jorbalan, Hiszpania
 Asociația Aproapele, Rumunia
 Asociația Casa Noastră Galati, Rumunia
 A. F. P. Patronato San Vincenzo, Włochy
 Associazione Micaela, Włochy
 Baltic Fem, Szwecja
 CHASTE, Anglia
 Associazione IRENE, Włochy
 L'Amicale du Nid, Francja
 Latvijan Gender Problem Centre, Łotwa
 MONA, Foundation for the Women of Hungary, Węgry
 Mountain Unlimited, Austria
 National Council of Women, Malta
 Research Centre of Women's Affairs, Grecja
 Ruse Catholic Organisation "Caritas", Bułgaria
 Solwodi, Niemcy
 Stowarzyszenie Źródło Życia, Polska
 Women's Issues Information Centre, Litwa

Zapraszamy na stronę
www.aretusa.net

Siedziba Stowarzyszenia ARETUSA:

Associazione IRENE – Initiatives, Researches, Experiences for a New Europe
 P.zza S.Giorgio, 2 – 20123 Milan (Włochy)
 T +39 02 80.57.196 – F +39 02 80.57.333
 irene@irene.mi.it – www.irene.mi.it

AFP – Patronato San Vincenzo
 via M.Gavazzeni, 3 – 24125 Bergamo (Włochy)
 T +39 035 31.93.61 – F +39 035 31.41.88
 Aretusa2008@libero.it

Stowarzyszenie Źródło Życia
 Im. Św. Anieli Merici, 05–120 Legionowo (Polska)